Ministerie van Defensie

De veteranennota

2025-2026

De ruim 100.000 veteranen en hun thuisfront zijn voor mij van groot belang en grote betekenis. In de eerste maanden van mijn ministerschap heb ik mij ingezet om het veteranenveld verder te leren kennen. In maart vorig jaar, ruim voor dit ministerschap, had ik al het genoegen om met diverse veteranen te spreken bij het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) in Doorn. Deze stichting heeft de wettelijke taak uitvoering te geven aan het veteranenbeleid en draagt daarmee, naast Defensie, in belangrijke mate bij aan de erkenning, waardering en zorg voor veteranen en hun thuisfront.

Dat het NLVI daarvoor ook internationaal erkenning krijgt, vervult me met trots. Op 23 april jl. ontving het NLVi de Amerikaanse Legion of Honor Appreciation Award tijdens de jaarlijkse ceremonie van de Four Chaplains Memorial Foundation, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Amerikaanse ambassade. Het instituut ontving deze onderscheiding vanwege de inzet voor solidariteit, menselijkheid en verbinding in de samenleving.

Solidariteit en verbinding tussen veteranen onderling en veteranen met de samenleving staat ook centraal bij de Invictus Games, een internationaal sportevenement voor militairen die tijdens de dienst gewond zijn geraakt. Niet het winnen van medailles, maar het behalen van persoonlijke doelen staat centraal en ik kijk daarom uit naar de deelname van het Nederlands team aan de komende Invictus Games die in juli 2027 in Birmingham worden georganiseerd.

Ook een grote rol is weggelegd voor de vereniging nationaal Veteranen Platform (nationaal VP). Op 14 april jl. sprak ik met voorzitter Van Griensven en het bestuur van deze koepelorganisatie, die meer dan honderd veteranenverenigingen vertegenwoordigt. Tijdens ons gesprek werd opnieuw duidelijk hoe belangrijk erkenning en waardering voor de inzet van veteranen is en welke rol gemeenten hierbij spelen. Dat aspect krijgt in het publieke debat soms nog onvoldoende aandacht. Ook de Veteranenombudsman wees middels het rapport ‘Gemeente, ken uw veteraan’ op de belangrijke bijdrage die veteranen leveren aan de samenleving. De ervaring, discipline en veerkracht die zij tijdens hun diensttijd hebben ontwikkeld, maken hen van grote waarde voor de lokale weerbaarheid en maatschappelijke betrokkenheid binnen gemeenten. Ik zal het belang daarvan de komende tijd nadrukkelijk blijven onderstrepen in mijn contacten met lokale bestuurders.

Ik heb opnieuw ervaren dat ontmoetingen met veteranen inspireren tijdens de herdenking in Wageningen op 5 mei jl. Daar ontmoette ik ruim twintig veteranen uit de Tweede Wereldoorlog, onder wie Britse, Canadese en Nederlandse oud-strijders die meer dan tachtig jaar geleden vochten voor de vrijheid van Nederland. Het was bijzonder en indrukwekkend om hen persoonlijk te mogen ontmoeten. Hun verhalen herinneren ons eraan dat vrijheid nooit vanzelfsprekend is. Zo sprak ik de dag ervoor met Libanon-veteraan Kees Tinga en zijn vrouw over zijn uitzending in 1979 en over de waarde die assistentiehonden kunnen hebben op het welzijn van veteranen. Zijn verhaal onderstreepte het belang van goede zorg en blijvende aandacht voor veteranen, ook lang na afloop van een missie. Het zorgloket voor veteranen staat daarom 24/7 klaar om niet alleen ondersteuning en zorg te leveren, maar ook om een luisterend oor te bieden. Achter iedere veteraan schuilt immers een persoonlijk verhaal.

In deze Veteranennota staan niet alleen de uitdagingen centraal, maar nadrukkelijk ook de positieve ontwikkelingen. Het is mooi om te zien dat de waardevolle bijdrage van veteranen ook beloond wordt vanuit de maatschappij. Het aantal deelnemende bedrijven dat voordelen aanbiedt aan veteranen op vertoon van hun Veteranenpas, groeit nog steeds. In 2025 zijn er circa 35 nieuwe organisaties bij aangesloten, waardoor veteranen nu bij meer dan 550 bedrijven voordelen kunnen krijgen, zoals kortingen. Ik ben met de stichting die de kortingen organiseert (Stichting Onbekende Helden) in gesprek om te kijken hoe we het aantal organisaties dat hieraan meedoet versneld kunnen uitbreiden tot zo’n 750 organisaties. Daarbij bezien we hoe we kunnen focussen op kortingen waar het gehele thuisfront van geniet, zoals pretparken.

Tot slot dank ik iedereen die zich dagelijks inzet voor veteranen en hun naasten: binnen Defensie, bij maatschappelijke organisaties, in gemeenten en uiteraard binnen de vele vrijwilligersnetwerken. Ik zie uit naar Nederlandse Veteranendag op 27 juni aanstaande en het debat in de Kamer dat daaraan voorafgaat.

De Minister van Defensie
Dillan Yeşilgöz

Leeswijzer

Elk jaar in juni wordt de Veteranennota aan de Tweede Kamer aangeboden. In de Veteranennota wordt teruggeblikt op de uitvoering van het veteranenbeleid in het notajaar daaraan voorafgaand (de financiële verantwoording betreft het voorafgaande kalenderjaar). Ook wordt aangegeven waar de focus voor de komende jaren komt te liggen, gegeven de huidige (geopolitieke) ontwikkelingen. In de week voor de Nederlandse Veteranendag vindt het notaoverleg Veteranen plaats met de Vaste Commissie voor Defensie (VCD). In 2025 vond de Veteranendag plaats op 28 juni in Den Haag. Met dit jaarlijkse evenement worden alle veteranen bedankt voor hun bijzondere inzet en hun bijdrage aan de vrede en veiligheid.

De Veteranennota 2025-2026 start met een jaaroverzicht waarin betekenisvolle momenten van het afgelopen notajaar zijn opgenomen. Hoofdstuk 2 geeft de vertrekpunten van het veteranenbeleid weer. Hoofdstuk 3 beschrijft waar de focus voor de komende jaren ligt, door in te gaan op de huidige ontwikkelingen, de aandachtsgebieden en ambities die daaruit voortvloeien. Daarna volgt hoofdstuk 4, waarin wordt teruggblikt op de inspanningen en effecten van het afgelopen jaar. Hoofdstuk 5 gaat over de partijen waarmee Defensie nauw samenwerkt op veteranengebied. In hoofdstuk 6 worden de financiën weergeven en hoofdstuk 7 gaat over de belangrijkste toezichthouders en adviseurs.

Inhoud

1. Jaaroverzicht 2025 – 2026 6

2. Vertrekpunten 12
Wie is in Nederland veteraan en wie de relatie? 13
Doelstellingen van het veteranenbeleid 13
Pijlers van het veteranenbeleid in relatie tot de sociale context 14
Leidende principes 14
Veteranenpopulatie 15

3. Focus 18
Aandachtsgebieden/ambities 19

4. Inspanningen en effecten 22
Erkenning en waardering 23
Ondersteuning en zorg rondom inzet 27
Bijzondere zorgplicht 30
Onderzoek 34

5. Samenwerkende partijen 36
Partijen genoemd in de Veteranenwet en het Veteranenbesluit 37
Andere belangrijke partijen actief binnen het veteranendomein 38

6. Financiën 40
Uitgaven veteranenbeleid 41

7. Toezicht en advies 44
Nationaal Veteranen Platform 45
Inspecteur der Veteranen 45
Veteranenombudsman 46
Bond voor Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers 47

Bijlagen 48
Bijlage 1 | Inzet kwalificerend voor veteranenstatus 49
Bijlage 2 | Meerjarige cijfers 55
Bijlage 3 | Lopend onderzoek 64
Bijlage 4 | Lijst van afkortingen 74

1. Jaaroverzicht 2025 – 2026

In 2025 en 2026 vonden er weer tal van betekenisvolle activiteiten plaats op het gebied van erkenning, waardering, ondersteuning, zorg en onderzoek. Hieronder lichten we er enkele bijzondere momenten uit.

11-06-2025

Opening tentoonstelling Faces of freedom door minister

Voormalig minister Brekelmans opende op 11 juni 2025 de fototentoonstelling Faces of Freedom bij het Nederlands Veteraneninstituut in Doorn. Faces of Freedom is een eerbetoon aan Nederlandse veteranen die in 1999 dienden in Kosovo onder de NAVO-vlag. De portretfoto's brengen de emotionele impact van de missie op indrukwekkende wijze in beeld.

17-06-2025

Uitreiking handreiking gemeenten bij VNG-jaarcongres

Tijdens het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werd het eerste exemplaar van de Handreiking Gemeenten en Veteranen overhandigd aan de Veteranenombudsman (Vo). De handreiking is een initiatief van het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) en de VNG en biedt gemeenten uitleg over de Veteranenwet en over de inspanningen die deze wet van gemeenten vraagt op het gebied van erkenning, waardering en zorg voor veteranen.

De publicatie komt voort uit het rapport Gemeente, ken uw veteraan van de Vo uit 2023, waarin is vastgesteld dat veel gemeenten nog te weinig kennis hebben over hun rol en verantwoordelijkheid ten aanzien van veteranen. De handreiking is primair bedoeld voor gemeentelijke beleidsmakers en uitvoerders in het sociaal domein, maar is ook breed verspreid onder relevante instanties, veteranenorganisaties en instellingen. In juni 2025 ontvingen alle Nederlandse gemeenten een exemplaar.
De handreiking is tevens digitaal beschikbaar via de websites van het NLVi en de VNG.

.

28-06-2025

Nederlandse Veteranendag

Op de Nederlandse Veteranendag bedankte Nederland de ruim 100.000 veteranen die zich in dienst van vrede en veiligheid hebben ingezet voor Nederland. De aftrap vond plaats in de Koninklijke Schouwburg. Enkele veteranen vertelden een persoonlijke verhaal. Vanwege de NAVO-top was er geen defilé in de Haagse binnenstad. Wel waren er veel andere activiteiten, zoals optredens op diverse podia. Koning Willem-Alexander en voormalig minister Brekelmans waren aanwezig en gingen met diverse veteranen in gesprek.

07-08-2025

President Zelensky bezoekt Militair Revalidatie Centrum Aardenburg

Op 16 december 2025 bezocht president Zelensky samen met voormalig minister Brekelmans het Militair Revalidatie Centrum (MRC) Aardenburg in Doorn. Zij spraken daar met medewerkers en Oekraiense revalidanten. Sinds oktober 2021 biedt het MRC revalidatiezorg aan Oekraïense militairen; tot nu toe zijn er ruim 95 Oekraïners behandeld of in behandeling. Naast het behandelen van Oekraïense militairen leidt het MRC ook Oekraïense zorgverleners op zodat de zorg in Oekraïne kan worden voortgezet. Daarnaast deelt het centrum veel kennis op het gebied van oorlogsletsels.

30-08-2025

MOD-draaginsignes uitgereikt tijdens viering 80 jaar BNMO

Op 30 augustus 2025 vierden de leden van de Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers (BNMO) het 80 jarig bestaan in Doorn. Tijdens deze bijeenkomst werd aan zes militaire oorlogs- en dienstslachtoffers (MOD's) het nieuw ontwikkelde MOD-draaginsigne uitgereikt. Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht viceadmiraal Boots overhandigde, namens de minister van Defensie, de onderscheiding, noemde het draaginsigne "een symbool van erkenning, waardering en zorg voor veteranen" en sloot af met een speech waarin hij terugkeek op de geschiedenis van de BNMO. De BNMO mag worden beschouwd als de grondlegger van het huidige stelsel van erkenning en waardering. De organisatie stond mede aan de basis van faciliteiten die vandaag vanzelfsprekend lijken.

Tijdens de bijeenkomst was ook aandacht voor de veranderde rol van de BNMO. De BNMO wordt een belangenbehartigingsorganisatie voor alle MOD's en kan vanuit die rol Defensie adviseren. Tegelijkertijd ontwikkelt het NLVi programma's voor alle MOD's gericht op herstel en ondersteuning die de huidige BNMO-programma's zullen vervangen. Hiermee wordt de bijzondere zorgplicht voor MOD's zoals vastgelegd in de Veteranenwet beter ingevuld.

6-09-2025

Herdenking bij Indië-monument in Roermond

Op zaterdag 6 september werd voor de 38e keer op rij de jaarlijkse Herdenking bij het Nationaal Indië-monument in het Nationaal Herdenkingspark in Roermond georganiseerd.

Tijdens de jaarlijkse Herdenking worden de Nederlandse militairen herdacht die in de periode 1945 – 1962 omkwamen in voormalig Nederlands-Indië en Nederlands-Nieuw-Guinea. Daarnaast wordt er ook stil gestaan bij militairen die na de Tweede Wereldoorlog bij hun inzet tijdens (vredes)missies vanaf Korea zijn omgekomen.

Staatsecretaris Tuinman sprak de woorden: “Vandaag buigen wij ons hoofd voor alle veteranen die tussen 1945 en 1962 naar voormalig Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea werden uitgezonden. Velen keerden terug, maar niet zoals ze weggingen.”

27-09-2025

KNIL militairen postuum geëerd

Op 27 september 2025 zijn veteranen van het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL) postuum geeërd. De ceremonie speelde zich af tijdens de KNIL-herdenking bij het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum Bronbeek in Arnhem. Hierbij waren meer dan 200 familieleden aanwezig. De KNIL-veteranen vochten in het huidige Indonesië aan de kant van Nederland onder buitengewoon moeilijke omstandigheden.

De Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht viceadmiraal Boots deelde verschillende medailles uit. Hij deed dit samen met de directeur-bestuurder van het Nederlands Veteraneninstituut brigadegeneraal Hoefsloot en voormalig staatssecretaris Van Marum (Binnenlandse Zaken).

04-10-2025

Voorstelling Soldaat van Oranje voor DIG-dragers

Op 2 oktober bezochten meer dan 400 dragers van het Draaginsigne Gewonden (DIG) en hun relaties de voorstelling Soldaat van Oranje. Deze voorstelling, een initiatief van het Commando Landstrijdkrachten in samenwerking met het Nederlands Veteraneninstituut, was een blijk van erkenning en waardering voor de DIG-dragers en hun relaties.

Een toespraak van regisseur Boermans en voormalig minister Brekelmans maakte deze voorstelling extra bijzonder. Zo sprak Brekelmans: “Dankzij u allen is dit méér dan een voorstelling. Het is een avond van erkenning, van ontmoeting, van samen zijn. Laat het verhaal van de Soldaat van Oranje ons allemaal opnieuw inspireren om trouw te blijven. Aan elkaar, aan onze vrijheid, en aan Nederland.”

23-11-2025

We@Homedag wintereditie

Tijdens de thuisfrontcontactdag We@Home vulde het evenementencomplex Hart van Holland in Nijkerk zich met meer dan 900 familieleden, vrienden van uitgezonden militairen en leden van de Nationale Politie. Generaal majoor Van Deventer, commandant van het Joint Force Command, opende de dag met een warme toespraak waarin hij het thuisfront de laatste verdedigingslinie noemde.

Tijdens de dag vonden diverse activiteiten plaats. Zo stond voor de jongsten Sinterklaas met zijn pieten klaar, terwijl de oudere kinderen zich vermaakten in een VR game zone. Ook werden diverse optredens gegeven. Ieder jaar wordt er een winter- en voorjaarseditie van deze dag georganiseerd.

26-11-2025

Opening monument Loenen

Op de Nationale Veteranenbegraafplaats Loenen heeft voormalig minister Brekelmans op 26 november het Nationale Veteranenmonument onthuld; een monument voor alle overleden veteranen, ongeacht waar ter wereld zij zijn begraven of uitgestrooid.
Het bronzen veteranenmonument met V-teken staat voor vrede, vrijheid en victory. Het is ook een ode aan de Britse premier Winston Churchill, die het V-teken tijdens en na de Tweede Wereldoorlog regelmatig maakte.
De minister bracht de betekenis van de Nationale Veteranenbegraafplaats tot uitdrukking, een plek van verlies, hoop en kameraadschap.

20-12-2025

Onthulling gedenksteen Camp Butmir Sarajevo

Op Camp Butmir in Bosnië is op 20 december 2025 een gedenksteen onthuld voor Nederlandse militairen die sinds 1991 in voormalig Joegoslavië het ultieme offer brachten of gewond raakten tijdens hun inzet. Er is stilgestaan bij hun toewijding, hun professionaliteit en de offers die zij en hun families hebben gebracht in dienst van vrede en veiligheid. Nederlandse militairen worden momenteel nog steeds ingezet in Bosnië en Herzegovina.

16-03-2026

Minister Yeşilgöz bezoekt Zr.Ms. Evertsen

Minister Yeşilgöz-Zegerius bezocht op 16 maart het Luchtverdedigings- en Commandofregat Zr.Ms. Evertsen en het Franse vliegdekschip Charles de Gaulle. Het Nederlandse fregat voer op dat moment in een Frans vlootverband nabij Cyprus met als doel Cyprus en bondgenoten in de regio te beschermen in het oostelijke deel van de Middellandse Zee. De minister bracht persoonlijk haar waardering en steun over aan de bemanning van het marineschip, mede namens het kabinet en de Tweede Kamer.

De minister sprak tijdens haar bezoek met de militairen over deze inzet en wat dit voor hun werk en hun thuisfront betekent. Ze was onder de indruk van hun belangrijke werk. “De situatie in het Midden-Oosten blijft zorgelijk. Het is daarom goed om met eigen ogen te zien hoe onze militairen opereren onder deze omstandigheden om de veiligheid op de Middellandse Zee te versterken.”

27-05-2026

Overhandiging boek ‘Tweestrijd’ aan Minister Yeşilgöz

Op 27 mei nam de minister het boek ‘Tweestrijd’ van Derek de Vries in ontvangst. De auteur is oud-militair en heeft gediend bij verschillende speciale eenheden. In zijn boek deelt hij op een open en eerlijke manier zijn verhaal over leven met hoge verwachtingen en de zoektocht naar zichzelf.

De minister zegt over het boek: “Het zijn precies dit soort verhalen die belangrijk zijn om te vertellen. Omdat ze laten zien dat achter een functie of uniform ook gewoon een mens zit, met twijfels en vragen. En omdat ze kunnen helpen om onderwerpen als druk, identiteit en jezelf kunnen zijn bespreekbaar te maken, en omdat ze ook anderen kunnen helpen.”

2. Vertrekpunten

Veteranen zijn namens Nederland ingezet onder oorlogsomstandigheden of hebben deelgenomen aan missies ter handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde. Hiervoor verdienen zij erkenning en waardering. Het huidige veteranenbeleid is erop gericht om erkenning en waardering voor veteranen en hun relaties tot uitdrukking te brengen en in de samenleving te stimuleren. Ook moet hen passende ondersteuning en zorg worden geboden als zij daaraan behoefte hebben en er sprake is van aan de inzet gerelateerde problemen. De bijzondere zorgplicht zoals verwoord in de Veteranenwet is ook van toepassing op militaire oorlogs- en dienstslachtoffers voor zover die niet als veteraan kunnen worden aangemerkt.[1]

1 Vastgelegd in artikel 18 van het Veteranenbesluit. In algemene zin en in deze nota spreken we over militaire oorlogs- en dienstslachtoffers (MOD's). Een deel van hen heeft de veteranenstatus.

Wie is in Nederland veteraan en wie de relatie?

In de Veteranenwet (artikel 1) is beschreven wie in Nederland veteraan is en wie tot de relaties van de veteraan wordt gerekend. Een veteraan is een militair, gewezen militair, of een gewezen dienstplichtige van de Nederlandse krijgsmacht, dan wel van het Koninklijk Nederlandsch Indisch Leger, alsmede degene die behoorde tot het vaarplichtig koopvaardijpersoneel, die het Koninkrijk der Nederlanden heeft gediend onder oorlogsomstandigheden dan wel heeft deelgenomen aan een missie ter handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde voor zover deze missie bij regeling van onze Minister is aangewezen. Bijlage 1 geeft een overzicht van missies/inzet kwalificerend voor de veteranenstatus.

De afgelopen jaren is de geopolitieke situatie in de wereld veranderd. Toenemende dreiging leidt ertoe dat Defensie zich meer richt op verdediging van het Nederlandse grondgebied en dat van NAVO-bondgenoten (hoofdtaak 1), in plaats van op internationale missie ter handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde buiten NAVO-grondgebied (hoofdtaak 2), zoals inzet in Afghanistan en Mali. Deze focus leidt tot een ander type inzet van de krijgsmacht. Daarom wordt momenteel het afwegingskader van de veteranenstatus herzien, binnen de kaders en definitie zoals verankerd in de Veteranenwet. Defensie heeft hiermee oog voor de actuele (dreigings)situatie en de omstandigheden waarin de militair zich bevindt. Hierover vindt afstemming met het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) plaats.

In de Veteranenwet wordt ook de relatie van de veteraan beschreven. Een relatie is de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel en bloed- en aanverwanten in de eerste of tweede graad van de veteraan. In de nota van toelichting op het Veteranenbesluit staat dat de ex-partner van de veteraan ook als relatie wordt beschouwd.

Figuur 1: De doelstellingen van het veteranenbeleid.

Doelstellingen van het veteranenbeleid

De Veteranenwet en het Veteranenbesluit vormen de grondslag voor het veteranenbeleid en omschrijven de erkenning, waardering, zorg en de bijzondere zorgplicht voor veteranen en hun relaties. Deze erkenning, waardering, zorg en de bijzondere zorgplicht sluiten aan bij de inzet die door veteranen is verricht, vaak onder bijzondere omstandigheden. Veteranen kunnen in dienst zijn bij Defensie (veteranen in dienst), of niet meer bij Defensie werkzaam zijn (veteranen uit dienst)[2].

De doelstellingen van het veteranenbeleid vloeien voort uit de Veteranenwet. Het veteranenbeleid richt zich op (zie figuur 1):

- het bevorderen van de erkenning door de Nederlandse samenleving van de verdiensten van veteranen en van de mogelijke gevolgen van de inzet als militair op de gezondheid;
- het bevorderen van de waardering die veteranen op grond van hun verdiensten toekomt;
- het waarborgen van de bijzondere zorg die veteranen en hun relaties in verband met de inzet als militair nodig hebben.[3]

2 In andere documenten worden veteranen die niet meer bij Defensie werken vaak aangeduid als post-actieve veteranen. In deze Veteranennota worden zij 'veteranen uit dienst' genoemd.

3 De bijzondere zorgplicht is ook van toepassing op militaire oorlogs- en dienstslachtoffers.

Pijlers van het veteranenbeleid in relatie tot de sociale context

Erkenning, waardering, ondersteuning en zorg vormen de pijlers van de Veteranenwet en het veteranenbeleid. De bijzondere zorgplicht kan hierbij worden beschouwd als een verdere invulling van de pijler 'ondersteuning en zorg'. Herstelgerichte ondersteuning en zorg zijn daarbij het vertrekpunt.[4]

De pijlers staan in relatie tot elkaar en in relatie tot de sociale context. Dit is weergegeven in het model veteranenbeleid (figuur 2). Veteranen staan centraal. Zij worden omringd door een sociale omgeving, die wordt onderverdeeld in verschillende niveaus. De kring het dichtst om de veteranen wordt gevormd door de relaties. De volgende kring bestaat uit de directe omgeving van naasten, collega's, leidinggevenden. Ook mensen met wie de veteraan wellicht nog geen contact heeft, maar die vergelijkbare ervaringen hebben, worden tot deze kring gerekend. Daaromheen onderscheiden we de sociale omgeving met organisaties zoals het ministerie van Defensie, samenwerkingsorganisaties en organisaties op lokaal niveau, zoals gemeenten, verenigingen en stichtingen. In de kring daaromheen vinden we de samenleving, politiek en media.

De interactie tussen veteranen en hun sociale omgeving is essentieel. In die interactie vertellen veteranen hun verhalen, vindt uitwisseling van kennis en begrip plaats, kan oprechte erkenning en waardering worden geuit en ondersteuning worden geboden. Interactie is ook van belang voor de relaties van veteranen, waarbij het erkennen en waarderen van de eigen en elkaars ervaringen, begrip en steun voor elkaar en het signaleren van mogelijke klachten zeer belangrijk zijn. Het veteranenbeleid richt zich op het bevorderen en faciliteren van die interactie op de verschillende niveaus.

Figuur 2: Model veteranenbeleid.

Leidende principes

Leidende principes sturen de besluitvorming en geven richting. Daarnaast helpen ze keuzes te maken bij de uitvoering van het beleid waardoor dit beleid consistent, begrijpelijk en beter uitlegbaar wordt. Met betrekking tot het veteranenbeleid zijn de volgende leidende principes geformuleerd:

- de Veteranenwet en het Veteranenbesluit vormen de grondslag voor het veteranenbeleid en de uitvoering ervan op de thema's erkenning, waardering, ondersteuning en zorg (inclusief de bijzondere zorgplicht) voor veteranen en hun relaties;
- het model veteranenbeleid (figuur 2) staat aan de basis van het veteranenbeleid;
- het beleid is zoveel mogelijk gebaseerd op wetenschappelijke inzichten ('evidence based');
- activiteiten gericht op erkenning, waardering, ondersteuning en zorg worden actief aangeboden;
- de nadruk ligt op preventie; preventieve inspanningen op het gebied van erkenning, waardering, ondersteuning en zorg;
- de herstelgerichte benadering staat centraal;
- gestreefd wordt naar maatschappelijke participatie van veteranen.

4 De visie op ondersteuning en zorg sluit aan bij de ontwikkelingen en standaarden binnen de civiele zorg en het kringenmodel voor de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) (Gersons, 2005).

Veteranenpopulatie

Nederland telde op 1 januari 2026 in totaal 100.150 veteranen (figuur 3).[5] De Nederlandse veteranenpopulatie bestaat voornamelijk (89%) uit veteranen die de veteranenstatus ontlenen aan hun deelname aan internationale missies in het kader van de internationale rechtsorde (figuur 4). Zij zijn ingezet in verschillende regio's (figuur 5).

Van het totaal aantal veteranen is een kwart (ongeveer 25.050 veteranen) in dienst van Defensie. Zij zijn werkzaam bij de verschillende defensieonderdelen. Driekwart (75.100 veteranen) is uit dienst. De verhouding tussen veteranen in dienst en uit dienst is redelijk stabiel over de jaren.

De gemiddelde leeftijd van veteranen is iets gestegen ten opzichte van vorig jaar (van 53,3 naar 53,7 jaar), maar blijft over de jaren redelijk stabiel rond 53 jaar. Het percentage vrouwelijke veteranen neemt toe, naar 7% (zie figuur 4).

De veteranenpopulatie is zeer heterogeen. Niet voor niets wordt vaak gesteld dat 'de veteraan' niet bestaat. De diversiteit van de populatie heeft onder meer betrekking op sociaal-demografische kenmerken, levensfasen en verschillen in missies/inzet en uitzendervaringen. De betekenis en behoeften die daarmee samenhangen verschillen.

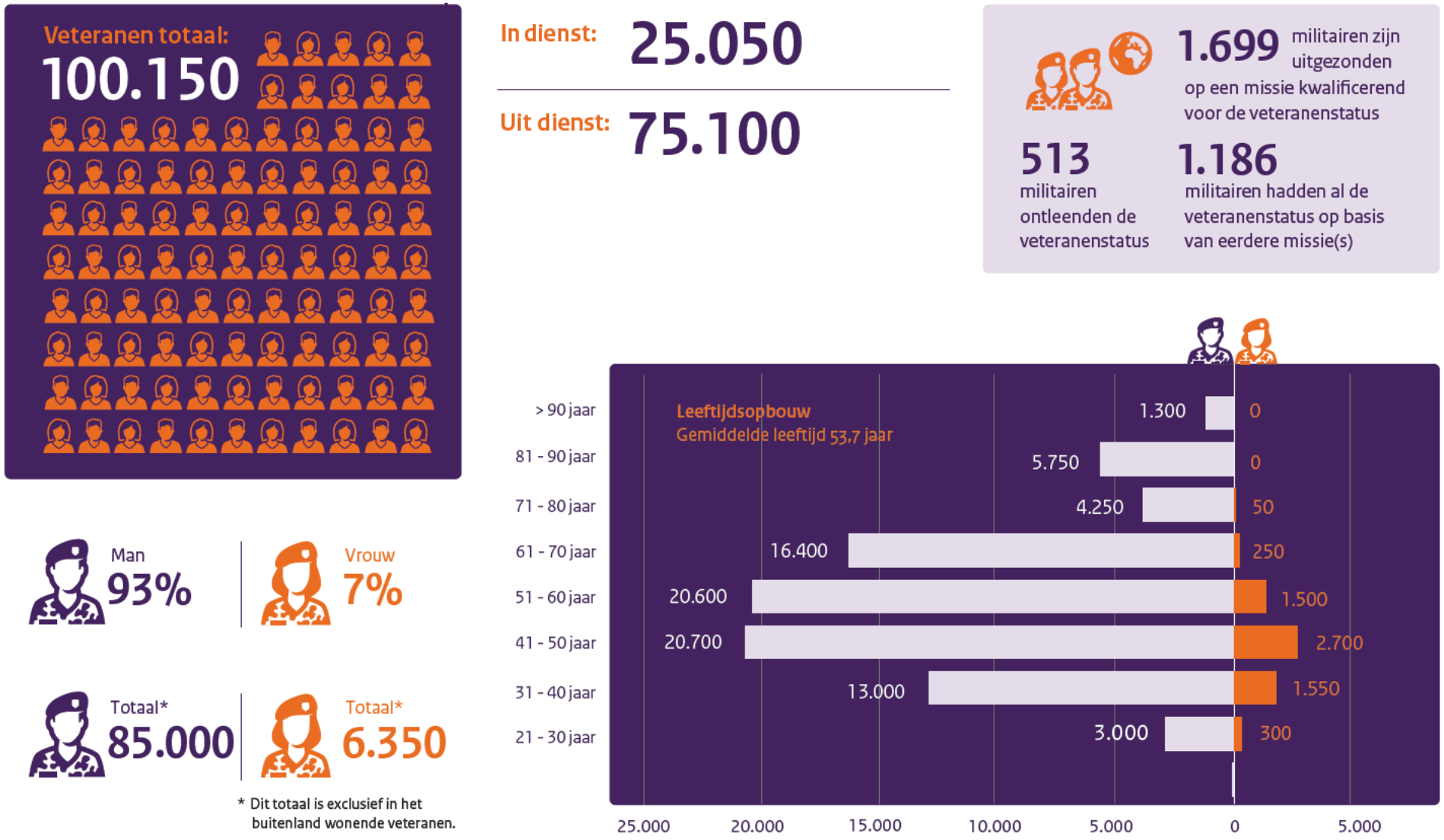
Dit blijkt ook uit onderzoek van het NLVi. In het veteranenlandschap kunnen zeven groepen veteranen worden onderscheiden, uitgaande van de invloed van uitzending op het leven (positief – negatief) en het al dan niet (hebben) ervaren van uitzendgerelateerde problemen (Veteranenmonitor, 2021, 2024). Deze groepen verschillen in ervaringen, wensen en behoeften. Het algehele beeld van het veteranenlandschap is in 2024 iets positiever dan in 2021; in 2024 geven verhoudingsgewijs meer veteranen aan dat zij een positieve invloed van de uitzending ervaren. Tegelijkertijd bieden de inzichten aanknopingspunten om inspanningen te laten aansluiten bij de behoeften.

Met het oog op de diverse populatie veteranen en hun relaties, moet naast generiek beleid ook in de uitvoering aandacht zijn voor maatwerk. Met verschillende inspanningen wordt beoogd de gehele veteranenpopulatie te bereiken en aan te (blijven) sluiten bij de verschillende behoeften. Hoofdstuk 4 beschrijft de inspanningen (en de effecten) die daartoe worden verricht.

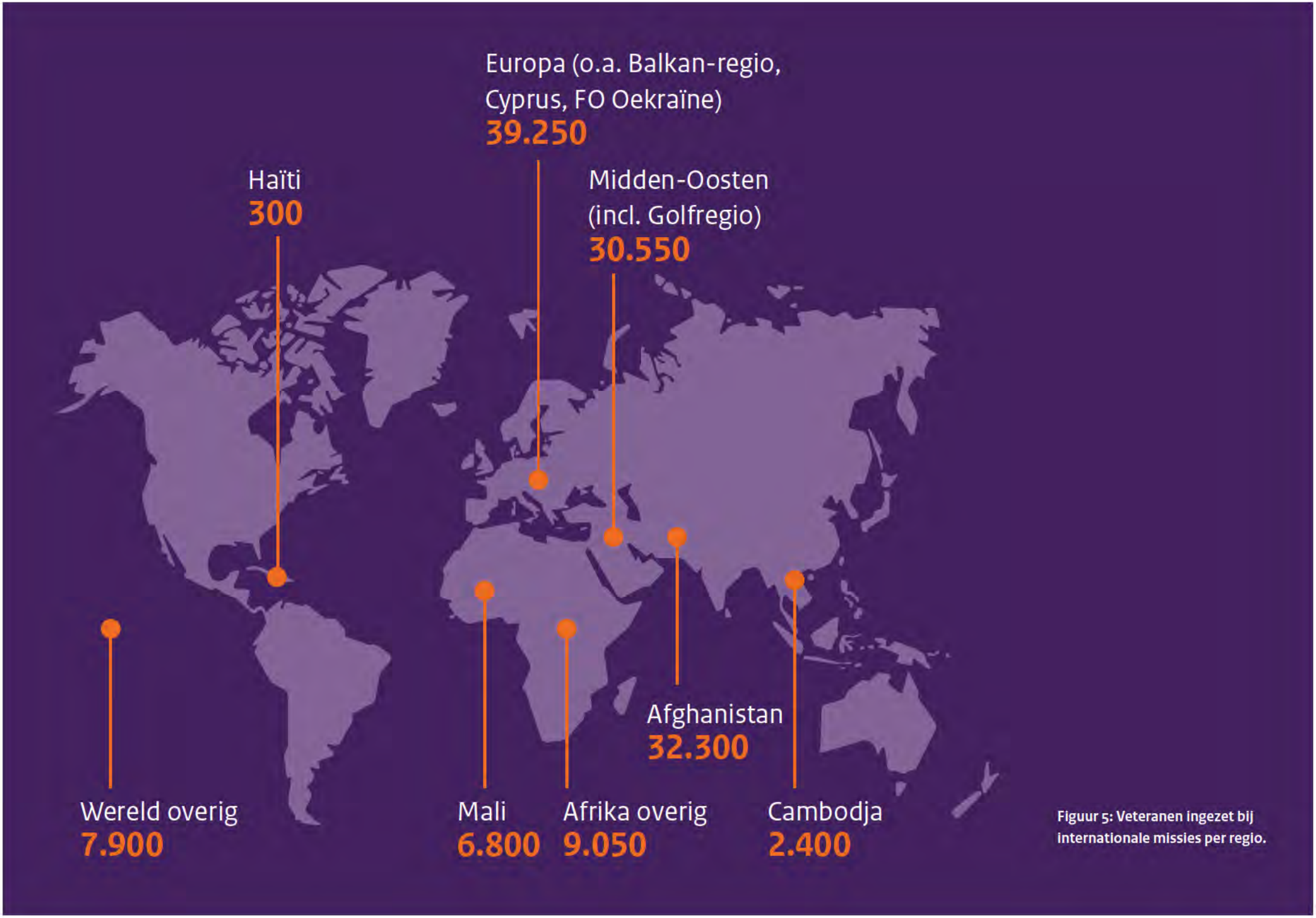
	1990	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
WOII	135.000	16.500	5.000	3.600	1.950	1.850	1.700	1.650	1.600	1.550	1.550
Voormalig Nederlands Indië	120.000	60.000	35.000	19.600	9.300	7.700	6.300	5.000	4.200	3.600	3.150
Nieuw-Guinea	27.000	20.000	15.000	12.150	9.900	9.300	8.750	8.050	7.450	6.800	6.200
Korea	3.000	2.000	1.000	800	450	400	350	300	250	250	200
Vredesmissies	8.000	47.500	55.000	81.300	85.650	86.100	86.750	87.150	87.300	88.900	89.050
Totaal	**293.000**	**146.000**	**111.000**	**117.450**	**107.250**	**105.350**	**103.850**	**102.150**	**100.800**	**101.100**	**100.150**

Figuur 3: Overzicht van de veteranenpopulatie naar inzet/missie per 1 januari 2026.

5 Het totaal aantal veteranen is inclusief in het buitenland wonende veteranen. Van een aantal van deze veteranen kan niet worden vastgesteld of zij nog in leven zijn.

Figuur 4: Feiten en cijfers (peildatum 1 januari 2026).

Figuur 5: Veteranen ingezet bij internationale missies per regio.

3. Focus

De wereld verandert. Maatschappelijke, demografische, geopolitieke en technologische ontwikkelingen vragen om reflectie en aanpassingsvermogen. Dit vergt een versterking en een andere focus van de krijgsmacht.
De afgelopen decennia lag het accent vooral op inzet in het kader van handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde buiten NAVO-grondgebied. Vanwege de toegenomen instabi-liteit aan de oostgrens van Europa en het risico om bij een gewapend conflict betrokken te raken, ligt de nadruk nu meer op inzet in het kader van het beschermen van het eigen en NAVO-grondgebied.

De Veteranenwet en het Veteranenbesluit vormen de grondslag van het veteranenbeleid van het ministerie van Defensie. De uitgangspunten en doelstellingen blijven ook nu onverminderd van kracht. De focus en inspanningen om de doelstellingen te realiseren, zullen meebewegen om aan te blijven sluiten bij de tijdsgeest.

De afgelopen jaren heeft het veteranenbeleid zich sterk ontwikkeld. De huidige situatie in de wereld en de daaruit voortvloeiende focus op hoofdtaak 1 heeft mogelijk ook gevolgen voor de veteranenzorg. In een hoofdtaak 1-situatie zullen waarschijnlijk meer mensen de veteranenstatus ontlenen. Logischerwijs hebben ook zij recht op de diensten die het NLVi en nVP aanbieden. Indien huidige activiteiten daardoor geïntensiveerd moeten worden, of wanneer er nieuwe activiteiten (ter voorbereiding op een hoofdtaak 1 situatie) opgestart dienen te worden, dan zullen deze extra kosten met zich meebrengen vanwege een hogere subsidieaanvraag. Defensie is zich hiervan bewust en heeft reeds financieel rekening gehouden met deze situatie, indien deze zich voordoet.

Met de bij het veteranenbeleid betrokken partijen is gereflecteerd op het veteranenbeleid en nagedacht over de focus voor de komende jaren. Visiedocumenten en meerjarenplannen van belangrijke partijen in het veteranendomein geven verdere richting aan de uitvoering van het veteranenbeleid. Met aandacht voor de uitgangspunten en leidende principes van het veteranenbeleid, beschreven in hoofdstuk 2, zijn aandachtsgebieden geïdentificeerd voor de komende jaren. In dit hoofdstuk worden deze aandachtsgebieden nader toegelicht.

Aandachtsgebieden/ambities

Voor de komende jaren zijn de volgende aandachts-gebieden voor de uitvoering van het veteranenbeleid geïdentificeerd.

Inclusief veteranenbeleid

Het veteranenbeleid richt zich op alle veteranen en hun relaties. Hierbij is het belangrijk op te merken dat de veteranenpopulatie zeer divers is en de (missie) ervaringen en behoeften die veteranen en hun relaties hebben daarmee ook zeer divers zijn. Veteranen zijn immers ingezet bij verschillende missies, in een verschillende periode, context en tijdsgeest. Ze zijn dus ingezet onder verschillende omstandigheden, vaak in eenheidsverband, maar soms ook individueel. Sommige veteranen zijn nog wel in dienst van Defensie terwijl anderen de dienst hebben verlaten en ze bevinden zich in verschillende levensfasen.

Bovengenoemde aspecten geven de heterogeniteit van de veteranenpopulatie weer. Deze heterogeniteit vraagt om een balans tussen uniformiteit en maatwerk. Mooie voorbeelden van (effectieve) inspanningen kunnen waardevol zijn voor een grotere groep veteranen en relaties (bijvoorbeeld voor individueel ingezette veteranen en hun relaties), terwijl andere inspanningen zich soms meer richten op een specifieke groep veteranen of relaties (bijvoorbeeld kinderen, of specifieke missies).

Focus op erkenning en waardering

De nadruk lag de afgelopen jaren vooral op de zorg van veteranen met inzet gerelateerde (psychische) klachten. Goede zorg en ondersteuning blijven natuurlijk van belang, maar de komende jaren zal er meer aandacht zijn voor (de ervaren) erkenning en waardering. Ervaren erkenning en waardering staat vaak in relatie tot gezondheid en welzijn. Dit sluit aan bij geluiden vanuit het veteranenveld, waaruit blijkt dat veteranen vooral behoefte hebben aan erkenning en waardering. Beoogd wordt het gat ten aanzien van ervaren erkenning en waardering meer te dichten, zoals is beschreven in hoofdstuk 4 Inspanningen en effecten. Daarnaast brengt wat meer nadruk op erkennen en waarderen mogelijk ook de beeldvorming meer in evenwicht met de praktijk; het merendeel van de veteranen heeft geen inzet gerelateerde zorgbehoefte en heeft de inzet als een verrijking ervaren. Veteranen hebben zich ingezet namens de samenleving; hun rijke ervaring, expertise en competenties zijn waardevol in de samenleving, ook nadat zij Defensie hebben verlaten.

Het leggen van meer focus op erkenning en waardering is onder meer zichtbaar in de ontwikkelingen binnen het decoratiebeleid, waar nieuwe decoraties worden ontwikkeld. Dit betreft ook decoraties die gekoppeld zijn aan een inzet waaraan de veteranenstatus wordt ontleend. Ook diverse mooie initiatieven in de samenleving dragen bij aan het gevoel van erkenning en waardering. Het is belangrijk aandacht te hebben voor de bijzondere inzet van veteranen voor de samenleving en dat verhalen van veteranen verteld blijven worden.

Daarnaast is het belangrijk in te zetten op verbinding, gedeelde waarden en elkaar versterken, niet alleen binnen de veteranengemeenschap maar juist ook daarbuiten. Hier wordt al op ingezet, bijvoorbeeld op lokaal niveau. Deze koers, die in lijn is met de visie van het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) zal de komende jaren worden voortgezet.

Helderheid creëren ten aanzien van de veteranenstatus

Het begrip 'veteraan' is vastgelegd in de Veteranenwet en deze begripsbeschrijving bepaalt aan welke inzet de veteranenstatus kan worden ontleend. Zoals in hoofdstuk 2 is omschreven wordt de veteranenstatus ontleend aan inzet onder oorlogsomstandigheden of aan deelname aan een missie ter handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde voor zover deze missie bij regeling van onze Minister is aangewezen.

De aard en complexiteit van missies en inzetvormen veranderen, onder andere. door de veranderende geopolitieke context. Het is belangrijk om voorafgaand aan een inzet duidelijkheid te bieden over het al dan niet ontlenen van de veteranenstatus, de toekenning van decoraties, voorzieningen, vergoedingen en de zorg die wordt aangeboden voor, tijdens en na de inzet. De ontwikkeling van de Regeling Miltaire Inzet (RMI) zal deze helderheid bieden ten aanzien van de vergoedingen en voorwaarden die aan een inzet zijn verbonden. Daarnaast wordt het afwegingskader voor het ontlenen van de veteranenstatus aan een inzet doorontwikkeld, zodat voorafgaand aan een missie duidelijk is of aan de inzet de veteranenstatus is gekoppeld. Dit wordt gedaan in afstemming met relevante partijen intern en extern Defensie.

De veteranenstatus is een bijzondere vorm van erkenning en waardering voor inzet onder oorlogsomstandigheden en voor inzet tijdens missies in het kader van het bevorderen of handhaven van de internationale rechtsorde. Echter, dit is niet de enige vorm van erkenning en waardering. Alle militairen die zich hebben ingezet voor de krijgsmacht en de samenleving verdienen erkenning, waardering, ondersteuning en zorg.

Nadruk op preventie

De besluitvorming en voorbereiding op inzet zijn belangrijke fasen van de uitzendcyclus. Recht doen aan en helderheid bieden over de omstandigheden in het inzetgebied en waardering uiten naar hen die worden uitgezonden en achterblijven is cruciaal. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat helderheid over de aard van de inzet, het doel, het mandaat, de omstandigheden en de ondersteuning en zorg voor de militair die wordt ingezet en de relatie die achterblijft van essentieel belang is. Door voorafgaand aan de inzet duidelijk te zijn over de aard van de inzet, door het aanbieden van de juiste training en de juiste middelen kunnen mogelijk problemen tijdens en na de inzet worden voorkomen. Zoals bij de leidende principes is beschreven is het voorkomen van inzet gerelateerde gezondheidsproblemen een belangrijk uitgangspunt.

Ondersteuning en zorg

Inspanningen op het gebied van ondersteuning en zorg zijn zowel gericht op preventie, op het vroegtijdig signaleren van mogelijke gevolgen van inzet als op het bieden van passende ondersteuning of zorg in de nulde, eerste of tweede lijn. Niet alleen rondom missies en inzet, maar gedurende de gehele militaire loopbaan. Hierbij is een bepaalde mate van autonomie en het nemen van eigen verantwoordelijkheid door de militair of veteraan van belang.

De inspanningen op het gebied van ondersteuning en zorg blijven zich ontwikkelen, onder meer op basis van wetenschappelijke inzichten en bredere ontwikkelingen binnen het zorglandschap in Nederland. Zo verschuift de aandacht van zorgen voor naar ondersteunen bij herstel. En is er nadrukkelijker aandacht voor positieve (en duurzame) gezondheid en kwaliteit van leven. Er wordt ingezet op de kracht en mogelijkheden en niet alleen op beperkingen. Naast medisch herstel wordt ingezet op persoonlijk en maatschappelijk herstel. Veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties worden ondersteund om vanuit eigen regie en eigen kracht te werken aan herstel en het leven vorm te geven, soms ondanks blijvende klachten.

Doorontwikkeling afstemming en communicatie samenwerkingspartners

Bij de uitvoering van het veteranenbeleid zijn vele partijen betrokken (zie hoofdstuk 5). Het is belangrijk om met de belangrijkste partijen intern en extern Defensie af te stemmen, zodat het veteranenbeleid op een consistente en transparante wijze wordt uitgevoerd. Dit draagt eraan

bij dat veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties duidelijkheid krijgen over wat wordt aangeboden op het gebied van erkenning, waardering, zorg en ondersteuning, wie daarvoor verantwoordelijk is en waar zij met hun vragen terecht kunnen.

Daarnaast zal verder worden afgestemd met andere ministeries, waarbij hun rol bij de uitvoering van het veteranenbeleid centraal staat. De Veteranenwet is immers niet alleen ondertekend door de minister van Defensie, maar ook door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

Communicatie over veteranen in de media

Het is belangrijk om als ministerie van Defensie bij te dragen aan een juiste beeldvorming over militaire inzet en de rol van militairen hierbij. Onjuiste berichtgeving moet waar mogelijk worden weersproken. Daarnaast is het belangrijk om veteranen te informeren over resultaten van onderzoek naar de wijze en effecten van een militaire inzet, voordat deze worden gepubliceerd. Een voorbeeld hiervan is het 'Afghanistan-onderzoek', een onderzoek naar de achtergronden, intenties en uitwerkingen van de Nederlandse inzet in Afghanistan in de jaren 2001-2021. Defensie heeft daarom een werkgroep ingesteld gericht op een zorgvuldige communicatie over het onderzoek en probeert hierbij zoveel mogelijk rekening te houden met de gevoelens en behoeften van veteranen, relaties en nabestaanden.

Bevorderen van kennisdeling

Wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek leveren veel kennis en inzichten op. Het delen hiervan draagt bij aan collectieve kennisopbouw. Ook ondersteunt en onderbouwt het de beleidsontwikkeling, de besluit-vorming en de uitvoering. Het versterkt rolneming en samenwerking, binnen het veteranendomein en daarbuiten, zowel nationaal als internationaal. De komende jaren moet worden ingezet op het verder bevorderen en intensiveren van kennisdeling en informatievoorziening, waardoor de inspanningen binnen het veteranenveld (blijven) aansluiten op de behoeften en ervaringen van veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties.

Arbeidsmarktpositie van veteranen

Veteranen zijn met hun ervaring van toegevoegde waarde voor Defensie; als beroepsmilitair, reservist of burgermedewerker. Op het moment dat zij echter om wat voor reden dan ook niet meer voor Defensie kunnen of willen werken, zorgt Defensie voor een goede overgang naar een baan in de burgermaatschappij. Bedrijven zien meer en meer de kracht van militairen en veteranen voor hun bedrijf. Campagnes als ‘Ongekende Krachten’; een initiatief van de Stichting Onbekende Helden waarbij de meerwaarde van veteranen voor bedrijven onder de aandacht worden gebracht, dragen bij aan deze positieve beeldvorming. Defensie onderschrijft het belang van dergelijke iniitiatieven en daarom is Defensie met deze stichting in gesprek over hoe Social Return van veteranen verder kan worden vormgegeven.

Binnen Defensie zijn er diverse initiatieven die bijdragen aan een goede overgang van de militair naar de burgermaatschappij, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de arbeidsmarktpositie na uitdiensttreding. Defensiepersoneel – waaronder veteranen – kan door het het Dienstencentrum Employability (DCE) worden ondersteund bij de overgang naar een nieuwe baan op de civiele arbeidsmarkt. Samen met een 'consulent arbeidsmobiliteit' maken zij een persoonlijk 'employability plan' waarin doelen en afspraken over solliciteren en opleidingen staan opgenomen. Ook biedt het DCE begeleiding voor defensiemedewerkers die overwegen om een eigen onderneming te gaan starten.

De Afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek (TOS) doet onderzoek naar zogenaamde dienstverlaters. Zes op de tien dienstverlaters (militairen en burgers) gaan na Defensie in loondienst werken; 2% geeft aan werk te zoeken. Onder dienstverlaters die na hun vertrek gaan werken, gaat ongeveer één op de zes (met name militairen) bij de Politie werken. Ruim een kwart gaat in dienst bij de overheid (anders dan de politie). Een meerderheid van dienstverlatende militairen is geïnteresseerd om reservist te worden. Bij dienstverlating van de militair wordt de mogelijkheid besproken om als reservist binnen Defensie actief te blijven.

4. Inspanningen en effecten

In dit hoofdstuk worden de inspanningen ten aanzien van erkenning en waardering, ondersteuning en zorg rondom inzet, bijzondere zorgplicht en onderzoek uitgelicht. De koppeling met de artikelen uit de Veteranenwet wordt hierbij aangegeven. Verder geeft dit hoofdstuk inzicht in effecten en bevat het appreciaties op wat wordt beoogd en is bereikt. Bijlage 2 geeft een overzicht van meerjarige cijfers ten aanzien van de inspanningen en effecten.

Erkenning en waardering

Doelstellingen

Op grond van artikel 2 van de Veteranenwet en hoofdstuk 1 van het Veteranenbesluit wordt beleid uitgevoerd dat gericht is op:

- het bevorderen van de maatschappelijke bekendheid met oorlogs- en uitzendervaringen en de mogelijke gevolgen daarvan voor veteranen en hun relaties;
- het bevorderen van de maatschappelijke erkenning en waardering voor veteranen en hun relaties;
- het versterken van het gevoel van erkenning en waardering onder veteranen en hun relaties.

Inspanningen

Defensie en zijn samenwerkingspartners verrichten activiteiten om maatschappelijke bekendheid te vergroten, maatschappelijke waardering te bevorderen en om tegelijkertijd het gevoel van erkenning en waardering onder veteranen en realties te versterken. Bijlage 2 geeft een beeld van de resultaten daarvan, voor zover deze kwantitatief inzichtelijk zijn. Hieronder wordt een aantal inspanningen en ontwikkelingen uitgelicht.

Het decoratiebeleid draagt bij aan de erkenning en waardering voor militairen, voor hun inzet tijdens verschillende missies, voor bijzonder optreden onder buitengewone omstandigheden en voor het langere tijd dienen bij de krijgsmacht. Het decoratiestelsel blijft in ontwikkeling, zodat het aansluit bij hedendaagse en veranderende vormen van inzet. In 2025 is het Herinneringsembleem Oekraïne ingesteld. Daarnaast is aantal nieuwe medailles en gespen in ontwikkeling. Voorstellen voor nieuwe decoraties worden behandeld in de Commissie Decoraties Defensie (CDD).

In 2025 heeft weer een aantal mooie uitreikingen van diverse decoraties plaatsgevonden, waarbij nadrukkelijk ook aandacht is voor de relaties en voor nabestaanden wanneer decoraties postuum worden uitgereikt. Veteranen die terugkomen van een eerste missie of inzet kwalificerend voor de veteranenstatus, ontvangen het Draaginsigne Veteranen (veteranenspeld). Momenteel wordt door Defensie(onderdelen), in afstemming met het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi), nagedacht over het verduidelijken en structureel borgen van het proces van uitreiken van de veteranenspeld.

De defensieonderdelen

De defensieonderdelen leveren een onverminderde bijdrage aan het bevorderen van erkenning en waardering, door bijvoorbeeld het organiseren van veteranendagen en andere bijeenkomsten en door het faciliteren van reünies. In 2025 is de nieuwe Regeling Reüniefaciliteiten Defensie (RRD) gepubliceerd. Deze biedt een hogere tegemoetkoming in de kosten van een reünie voor zowel veteranen, postactieven, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers als introducees. De verruiming van de doelgroep met introducees wordt al vanaf 1 januari 2024 toegepast, als onderdeel van het nieuwe arbeidsvoorwaardenakkoord. Nieuw is ook de jaarlijkse indexering van het toe te kennen bedrag per rechthebbende. Van de RRD, die bijdraagt aan het onderhouden van onderlinge contacten, wordt in grote mate gebruikgemaakt.

Voor relaties van militairen worden diverse activiteiten georganiseerd.[6] De Defensie Organisatie Thuisfront (DOT) en de defensieonderdelen met hun thuisfrontcomités spelen daarin een belangrijke rol. Relaties worden geïnformeerd en ondersteund en daarbij is specifieke aandacht voor kinderen. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw informatiemagazine en bijbehorende animatiefilm, om relaties voor te bereiden en tips en tools te bieden bij een inzet. Ook het NLVi organiseert activiteiten voor relaties.

Bijzondere aandacht is er ook voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers. Op initiatief van Commando Landstrijdkrachten (CLAS) en in samenspraak met de andere operationele commando's (OPCO's) is in 2025 aan DIG-dragers (draaginsigne gewonden) en hun relaties een speciale voorstelling van Soldaat van Oranje aangeboden. In het jaaroverzicht 2025-2026 is dit evenement ook vermeld. In totaal waren er 850 mensen aanwezig. De avond is als indrukwekkend ervaren door de toespraken en de speciale aandacht die aan dragers van het gewondeninsigne werd besteed.

MOD-dagen

Voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers organiseert Defensie in samenwerking met Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) jaarlijks de MOD-dagen. Daarbij wordt aan militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties een mooie dag of avond met activiteiten aangeboden. In 2025 was dat een dinershow in Studio

6 De Veteranennota 2024–2025 geeft uitgebreid inzicht in de activiteiten en inspanningen die hiertoe worden verricht.

21 in Hilversum. Ook zijn in 2025 de eerste draaginsignes MOD uitgereikt en begin 2026 hebben alle bij ABP geregistreerde militaire oorlogs- en dienstslachtoffers een brief van Defensie ontvangen waarin zij kunnen aangeven of en hoe zij het draaginsigne MOD willen ontvangen. De daadwerkelijke verstrekking van het draaginsigne MOD wordt momenteel vormgegeven.

Veteranendag

Op 28 juni 2025 vond de 21e Nederlandse Veteranendag plaats, echter door de NAVO-top in Den Haag helaas zonder defilé. Desondanks en mede dankzij een intensieve publiciteitscampagne was het een zeer geslaagde Nederlandse Veteranendag. Waardevol was de aanwezigheid van Zijne Majesteit de Koning op het Malieveld, waar hij met veteranen in gesprek ging. Ook was er veel positieve media-aandacht voor het evenement.

Educatieve en lokale inspanningen

Om de bekendheid met de inzet en de ervaringen van veteranen te vergroten worden diverse educatieve inspanningen verricht. Binnen Defensie is daarvoor aandacht in opleidingen en in een e-learning module Veteranen. Het NLVi voert daarnaast het programma Veteraan in de klas uit, dat zowel binnen als buiten Defensie wordt ingezet. Er vindt samenwerking plaats, zodat inspanningen elkaar kunnen aanvullen en versterken. Ook de schoolconcerten en de Kids Wedstrijd, georganiseerd door het Nationaal Comité Veteranendag (NCVD), dragen bij aan het vergroten van kennis van missie-ervaringen en aan erkenning en waardering voor veteranen en hun relaties. Veel scholieren bezoeken daarnaast het Koninklijk Tehuis voor Oud-Militairen en Museum (KTOMM) Bronbeek en hierdoor draagt ook Bronbeek bij aan het vergroten van de kennis over de Nederlandse militaire inzet. Bekendheid met (uitzend) ervaringen van veteranen wordt tevens bevorderd door verhalen van veteranen in beeld te brengen, in publicaties, in de interviewcollectie van het NLVi en via diverse mediakanalen.

In toenemende mate worden op regionaal en lokaal niveau inspanningen en activiteiten verricht, gericht op het vergroten van maatschappelijke erkenning en waardering en het bevorderen van het gevoel van erkenning en waardering onder veteranen en hun relaties. Mooie voorbeelden zijn er in provincies, bij gemeenten, stichtingen en andere organisaties; van de uitgifte van een penning, het organiseren van samenkomsten, tot het openen van een witte anjerperk en het plaatsen van een veteranenbank. Het NLVi onderhoudt contacten met gemeenten en informeert en adviseert hen om lokale verbinding te stimuleren en invulling te geven aan de Veteranenwet op lokaal niveau. De in 2025 uitgebrachte handreiking voor gemeenten helpt daarbij (zie jaaroverzicht 2025-2026).

Door de 35 aangesloten initiatieven bij de koepel van samenwerkende veteranenontmoetingscentra (V.O.C.) zijn in 2025 ongeveer 300 activiteiten georganiseerd in binnen- en buitenland. Deze activiteiten worden ook buiten de periode van herdenkingen en de Nederlandse Veteranendag (mei-juni) aangeboden, zodat veteranen verspreid over het hele jaar kunnen deelnemen aan activiteiten.

Herdenkingen

In 2025 was er bijzondere aandacht voor 80 jaar vrijheid. Met tal van activiteiten, herdenkingen en vieringen door het hele land is stilgestaan bij wat oorlog en vrijheid betekenen. Jaarlijks zijn er herdenkingen en vieringen, nationaal en lokaal. Veteranen zijn daarbij veelal actief betrokken en nemen deel aan erecouloirs. Geestelijk verzorgers spreken bij deze belangrijke momenten en maken kenbaar aan het Nederlandse publiek wat veteranen hebben gedaan voor ons land en de vrede. Op het landgoed van KTOMM Bronbeek, dat vrij toegankelijk is, worden tal van herdenkingen georganiseerd, in samenwerking met herdenkingscomités. Daarbij was het afgelopen jaar een brede vertegenwoordiging vanuit de Nederlandse samenleving aanwezig. Daarnaast draagt KTOMM Bronbeek bij aan publieke waardering voor veteranen door informatieoverdracht via de vaste tentoonstelling en wisseltentoonstellingen. In 2025 hebben circa 32.500 bezoekers het museum bezocht. Bronbeek biedt ook een ontmoetingslocatie en het oudste veteranentehuis van Nederland.

Een belangrijke herdenking is de herdenking van de genocide die in 1995 in Srebrenica plaatsvond. Al eerder heeft de Kamer verzocht om actieve inzet voor de totstandkoming van een nationale herdenkingsplek Srebrenica Genocide ’95 tegenover het voormalige Joegoslavië-tribunaal op het Churchillplein in Den Haag. Samen met de stichting Nationaal Monument Srebrenica Herdenking, de gemeente Den Haag, het Rijksvastgoedbedrijf en het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Defensie vorig jaar gekeken op welke

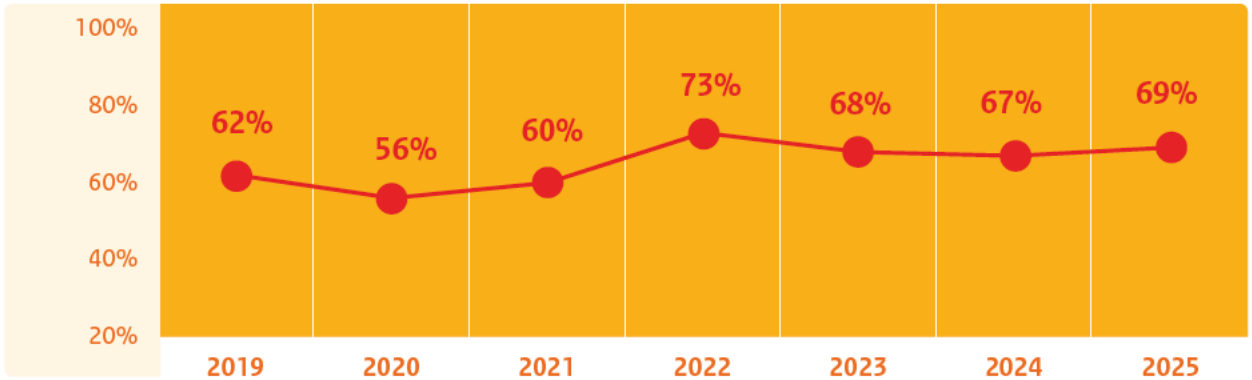
wijze de initiatiefnemers gesteund konden worden. Dit heeft er onder meer toe geleid dat op de Srebrenica-herdenking van 11 juli 2025 een plaatsmarkering – als eerste stap naar een definitief monument - tegenover het voormalige Joegoslavië-tribunaal is onthuld. Aansluitend op de begrotingsbehandeling van Defensie is een motie aangenomen van het lid Van Baarle over een spoedige totstandkoming van een permanente herdenkingsplek voor de genocide in Srebrenica (Kamerstuk 36 800-X, nr. 67 van 11 maart 2026). Defensie zal de komende tijd in gesprek blijven met de betrokken partijen en blijft aangesloten bij de vervolgstappen.

Effecten

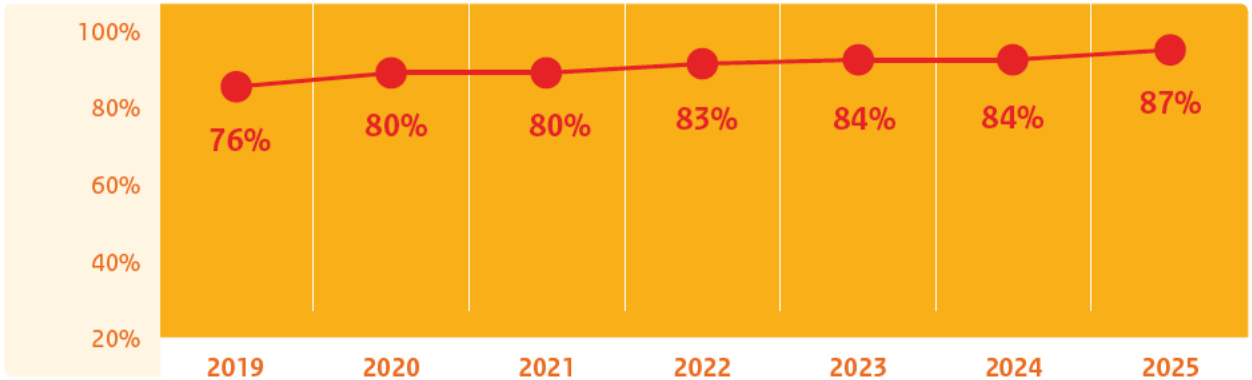
De effecten die op het gebied van erkenning en waardering worden nagestreefd zijn:

- het bestendigen dan wel vergroten van de maatschappelijke bekendheid met oorlogs- en uitzendervaringen van veteranen en de mogelijke gevolgen daarvan;
- het bestendigen dan wel vergroten van de erkenning en waardering voor veteranen in de Nederlandse samenleving;
- het bestendigen dan wel vergroten van het gevoel van erkenning en waardering bij veteranen en hun relaties.

De Publieksmonitor 2025[7] laat zien dat bijna zeven op de tien bevraagde Nederlanders (69%) (veel) belangstelling heeft voor veteranen en hun verhalen (figuur 6).

Figuur 6: Ontwikkeling belangstelling voor veteranen (Publieksmonitor 2025).

Figuur 7: Ontwikkeling waardering voor veteranen (Publieksmonitor 2025).

7 Publieksmonitor Veteranen en de Nederlandse Veteranendag 2025. TOS-25-070. De publieksmonitor is een samenwerking tussen de afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek (TOS) van het ministerie van Defensie, het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi), het Nationaal Comité Veteranendag (NCVD) en een extern onderzoeksbureau.

Het beeld van veteranen is veelal positief. De kenmerken die het vaakst met veteranen worden geassocieerd zijn doorzettingsvermogen, plichtsgetrouw en moed. Ook behulpzaam, daadkrachtig en trots worden door een ruime meerderheid als passende kenmerken genoemd. De waardering voor Nederlandse veteranen blijft onveranderd hoog: bijna negen op de tien bevraagde Nederlanders (87%) spreken hun waardering uit (figuur 7). Tegelijkertijd is het draagvlak voor officiële manieren om waardering te tonen beperkt. Er is onder de Nederlandse bevolking meer draagvlak voor het hijsen van de Nederlandse vlag op Veteranendag (53% geeft aan dit al te doen of te willen doen), dan het dragen van de witte anjer (25%).

De Veteranenmonitor laat zien dat ruim vier op de tien veteranen (44%), die aan de Veteranenmonitor hebben deelgenomen, zich in het algemeen gewaardeerd voelt als veteraan.[8] Een groter aantal (63%) vindt het belangrijk om als veteraan waardering te krijgen. Dat betekent dat de ervaren waardering achterblijft bij de behoefte van veteranen en bij de mate van waardering die Nederlanders voor veteranen uitspreken. Verder geeft ongeveer vier op de tien veteranen (43%) aan dat de samenleving de toegevoegde waarde van veteranen ziet. In meerdere mate (62%) geven veteranen aan dat andere mensen doorgaans respect hebben voor veteranen en militairen.

Appreciatie

De grote diversiteit aan inspanningen om maatschappelijke bekendheid te vergroten, maatschappelijke erkenning en waardering te bevorderen en tegelijkertijd het gevoel van erkenning en waardering onder veteranen en relaties zelf te versterken, maakt het moeilijk om inzichtelijk te maken wat nu daadwerkelijk bijdraagt aan (ervaren) erkenning en waardering.

Of een veteraan zich erkend en gewaardeerd voelt, blijft een subjectieve ervaring die samenhangt met de persoonlijke, missie specifieke, maatschappelijke en geopolitieke context, waarin ook het politieke en publieke discours een rol speelt.[9]

Terwijl de publieke opinie over veteranen de afgelopen jaren positief is, is er een verschil met de mate waarin veteranen zich gewaardeerd voelen. Interactie, verbinding en wederzijds begrip zijn daarbij belangrijk, in een samenleving waar veteranen onderdeel van zijn, als militair en als burger.[10] Het is belangrijk aandacht te hebben voor de bijzondere inzet van veteranen voor de samenleving en dat verhalen van veteranen verteld blijven worden. Veteranen hebben een rijke ervaring, expertise en competenties die waardevol zijn voor de maatschappij, ook nadat zij Defensie hebben verlaten. Tegelijkertijd is het belangrijk in te zetten op verbinding, gedeelde waarden en het elkaar versterken, niet alleen in de veteranengemeenschap maar juist ook daarbuiten. Dit wordt steeds zichtbaarder, met name op lokaal niveau. Er wordt beoogd deze koers de komende jaren voort te zetten.[11]

8 De Veteranenmonitor 2024: ervaringen, wensen en behoeften van veteranen. Expertisecentrum NLVi, 2025. De metingen zijn in 2024 verricht, het rapport is eind 2025 afgerond en in februari 2026 officieel gepresenteerd.

9 Diverse onderzoeken geven meer inzicht in ervaren erkenning en waardering. Zie ook de Onderzoekswijzer maatschappelijke erkenning en waardering voor veteranen (2024), gepubliceerd door het Expertisecentrum NLVi.

10 Veteranenmonitor 2024.

11 Het beleidsplan van het nationaal Veteranen Platform 2026-2030 is gericht op ‘versterking’ op lokaal niveau.

Ondersteuning en zorg rondom inzet

Doelstellingen

Op grond van de artikelen 3 en 4 van de Veteranenwet en de hoofdstukken 2 en 3 van het Veteranenbesluit wordt ondersteuning en zorg geboden voor, tijdens en na een uitzending. Dit is gericht op:

- een optimale voorbereiding van militairen en hun relaties op inzet (preventie);
- het bieden van ondersteuning aan militairen en hun relaties;
- het zo goed mogelijk opvangen van mogelijke nadelige gevolgen van inzet.

Inspanningen

Aan militairen worden eisen gesteld die bij andere werkgevers niet of in mindere mate voorkomen. Het is daarom essentieel dat militairen goed worden geselecteerd, medisch gekeurd en worden opgeleid. Met betrekking tot een daadwerkelijke militaire inzet is een goede voorbereiding en ondersteuning noodzakelijk. Daarbij is nadrukkelijk ook aandacht voor relaties van militairen (thuisfront); een uitzending kan immers ook impact hebben op hen.[12] Bijlage 2 geeft inzicht in resultaten, voor zover deze kwantitatief inzichtelijk zijn.

In de onderstaande tekst wordt een aantal inspanningen uitgelicht.

Binnen Defensie is ondersteuning en zorg niet gebonden aan missies en inzet. Gedurende de militaire loopbaan worden collegiale ondersteuning, personele zorg, gezondheidszorg en geestelijke verzorging geboden,[13] vanuit een visie van getrapte ondersteuning en zorg.[14] Verder worden gedurende de militaire loopbaan diverse inspanningen verricht op het gebied van opleiding, training, voorbereiding en preventie, gericht op het beschermen en bevorderen van de (duurzame) inzetbaarheid, veiligheid en gezondheid van (militair) personeel. Daarbij is in toenemende mate aandacht voor mentale gezondheid, de morele component en weerbaarheid.

Bij missies en inzet[15] is zowel preventief als curatief aandacht voor de veiligheid, gezondheid en het moreel van personeel. Voorafgaand wordt per missie of inzet een zorgplan vastgesteld. Diensten Geestelijke Verzorging (DGV), Dienst Bedrijfsmaatschappelijk Werk (DBMW) en de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ) zijn betrokken bij de hele zorgketen rondom uitzending en inzet. Zij verzorgen voorlichtingen voor militairen en relaties (onder meer tijdens de thuisfrontinformatiedagen en thuisfrontcontactdagen), maatwerkdienstverlening, ondersteuning en zorg. Militairen volgen een opwerktraject. Het doel is militairen en hun relaties zo goed mogelijk voor te bereiden op het vertrek, de afwezigheid en terugkomst en hen, indien nodig, te begeleiden en ondersteunen.

Dat geldt ook voor individueel uitgezonden militairen. De operationele commando's (OPCO's) en het Bureau Individuele Uitzendingen (BIU) dragen zorg voor de voorbereiding en begeleiding van individueel uitgezonden personeel. Evaluaties, vanuit werkbezoeken en vragenlijsten, geven inzicht in de ervaringen en eventuele aandachtspunten bij individuele inzet. Dat resulteert in de aanpassing van werkprocessen ter verbetering van de personeelszorg van individueel uitgezonden personeel. Zo wordt bijvoorbeeld beter aangesloten bij de actualiteit en specifieke omstandigheden van een inzet of bij de behoeften van militairen die voor het eerst op uitzending zijn. Speciaal voor individueel uitgezonden luchtmachtmilitairen en hun relaties organiseert het Commando Lucht- en Ruimtestrijdkrachten (CLRS) sinds

12 De Veteranennota 2024–2025 geeft uitgebreid inzicht in de activiteiten en inspanningen voor relaties.

13 Het Dienstencentrum Personele Zorg (DCPZ), van de Divisie Personeel en Organisatie Defensie (DPOD), is uitvoeringsverantwoordelijke en het kennis- en expertisecentrum voor personele zorg. Dit omvat onder meer de Dienst Bedrijfsmaatschappelijk Werk (DBMW), Dienst Veteranen, Postactieven en Militaire oorlogs- en dienstslachtoffers (DVP&M), Dienst Decoraties en Bijzondere Personele Zorg.

De Divisie Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) draagt zorg voor het leveren van gezondheidszorg en is kenniseigenaar voor de gezondheidszorg binnen Defensie. De DGO bestaat onder meer uit het Eerstelijns Gezondheidszorgbedrijf (EGB), Coördinatiecentrum Expertise Arbeidsomstandigheden en Gezondheid (CEAG), Bedrijf voor Bijzondere Medische Beoordelingen (BMB), het Militair Revalidatie Centrum (MRC), het Centraal Militair Hospitaal (CMH) en de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ).

De Diensten Geestelijke Verzorging (DGV) dragen bij aan het (geestelijk) welbevinden van militairen, veteranen, thuisfront en overig defensiepersoneel.

14 Hulp wordt aangeboden van licht naar intensief; zwaardere zorg wordt pas ingezet als dat nodig is.

15 Al dan niet kwalificerend voor de veteranenstatus.

1997 jaarlijks een IDEM-dag (Individuele Deelname Expeditionaire Missies). Deze dag vindt plaats bij het NLVi.

Uitgezonden militairen worden voorgelicht over de adaptatie, een verplicht onderdeel bij missies en inzet. Indien nodig kan een vervolg aan de adaptatie worden gegeven, in de vorm van een gesprek, aanvullende psycho-educatie, voorlichting op maat, begeleiding, of behandeling. Ongeveer drie maanden na terugkeer vinden terugkeergesprekken plaats, waaraan ook relaties kunnen deelnemen. Ook hier kan een vervolg aan worden gegeven. Circa zes maanden na terugkeer wordt de vragenlijst na missie of inzet (VMI) verstuurd aan militairen en relaties. In 2025 is deze vragenlijst herzien en geactualiseerd. Indien de antwoorden daartoe aanleiding geven neemt een bedrijfsmaatschappelijk werker contact op met de militair en/of relatie. Op basis van dit contact kan vervolgens verdere ondersteuning of hulpverlening geboden worden.

Revalidatie en reïntegratie

Het Militair Revalidatie Centrum (MRC) biedt hoogwaardige medisch specialistische revalidatiezorg, arbeidsrevalidatie en orthopedische hulpmiddelen, afgestemd op de specifieke behoeften van militairen. Sinds 2021 worden ook Oekraïense militairen met oorlogsverwondingen behandeld in het MRC. Inmiddels hebben ruim 95 Oekraïense militairen een revalidatietraject in het MRC gevolgd (zie jaaroverzicht 2025-2026).

Diensten Centrum Re-integratie (DCR) ondersteunt Defensiepersoneel bij langdurige uitval uit het arbeidsproces. Het re-integratietraject is gericht op een duurzame terugkeer in het arbeidsproces. Ongeveer een derde (31%) van de re-integranten is veteraan. De meerderheid re-integreert naar de eigen functie of een andere functie binnen Defensie. Re-integranten die na de reguliere ontslagbescherming volgens de Wet verbetering poortwachter (Wvp) (nog) niet succesvol zijn gere-integreerd, worden vanuit een uitkeringssituatie begeleid.[16]

In toenemende mate is er aandacht voor de overgang van de militaire naar de civiele omgeving, wanneer militairen Defensie verlaten. Die overgang kan voor een kleine groep militairen en veteranen een uitdaging zijn, waarbij zij moeilijkheden kunnen ervaren bij het (her)vinden van hun plek in de samenleving. Er worden cultuurverschillen ervaren tussen de militaire en civiele wereld, met name met betrekking tot groepsgevoel, werkhouding, mentaliteit, verantwoordelijkheid en doelgerichtheid.[17] Defensie(onderdelen) en andere organisaties ondersteunen militairen op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, loopbaanontwikkeling en bij het verlaten van Defensie (onder meer in de vorm van voorlichting).[18] Het NLVi heeft een voorstel ontwikkeld om de transitie-ondersteuning verder vorm te geven.

Defensie en het NLVi zijn in gesprek over het vervolg, waarbij ook wordt gekeken of en zo ja hoe het voorstel onderdeel kan worden van het huidige beleid van Defensie bij dienstverlating. Binnen Defensie bestaan reeds diverse initiatieven die bijdragen aan een goede overgang van de militair naar de 'burgermaatschappij', waarbij ook aandacht wordt besteed aan de arbeidsmarktpositie na uitdiensttreding.
Zo ondersteunt het Dienstencentrum Employability (DCE) defensiepersoneel - waaronder veteranen- bij de overgang naar een baan op de civiele arbeidsmarkt.

Effecten

Het effect dat met het bieden van ondersteuning en zorg voor, tijdens en na een uitzending wordt nagestreefd is het bevorderen van de gezondheid en het welbevinden van militairen en hun relaties.

Zes maanden na terugkeer oordeelt het grootste deel van de militairen (zeer) positief over de eigen gezondheid (figuur 8).[19] De grote meerderheid heeft geen last van klachten die mogelijk samenhangen met de inzet of missie. Ook het grootste deel van de relaties ondervindt geen problemen. Ruim negen op de tien relaties heeft de

16 Het ministerie van Defensie is eigenrisicodrager voor de Werkloosheidswet (WW), Ziektewet (ZW) en Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en heeft daardoor nog een re-integratieverplichting zolang de betreffende (oud) medewerker een WW, ZW of WGA uitkering ontvangt. De begeleiding van deze doelgroep wordt door DCR verzorgd.

17 Veteranenmonitor 2024.

18 Zie ook Duel en Rijnen (2024), Ondersteuning voor veteranen in Nederland.

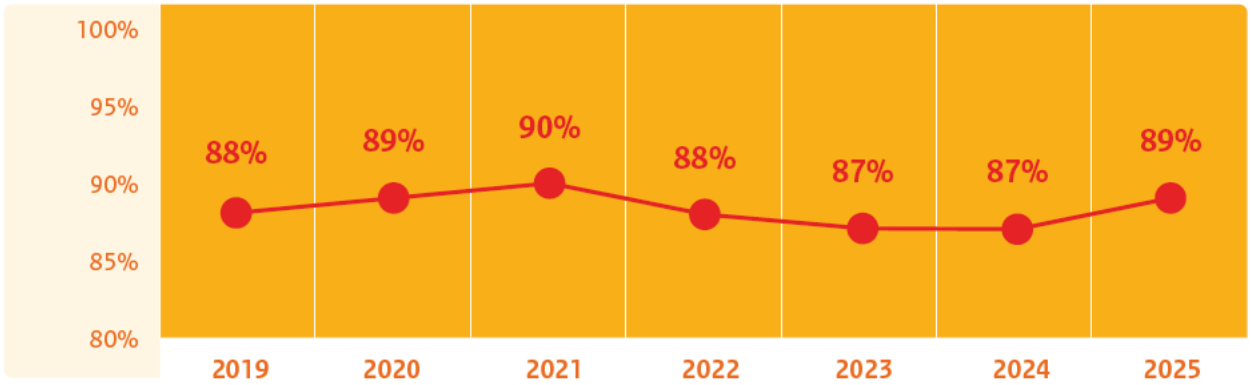
19 Impact van missies en inzet op militair en thuisfront, jaaroverzicht 2025, TOS-26-022.

uitzendperiode (zeer) positief ervaren (figuur 9). Dit beeld is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

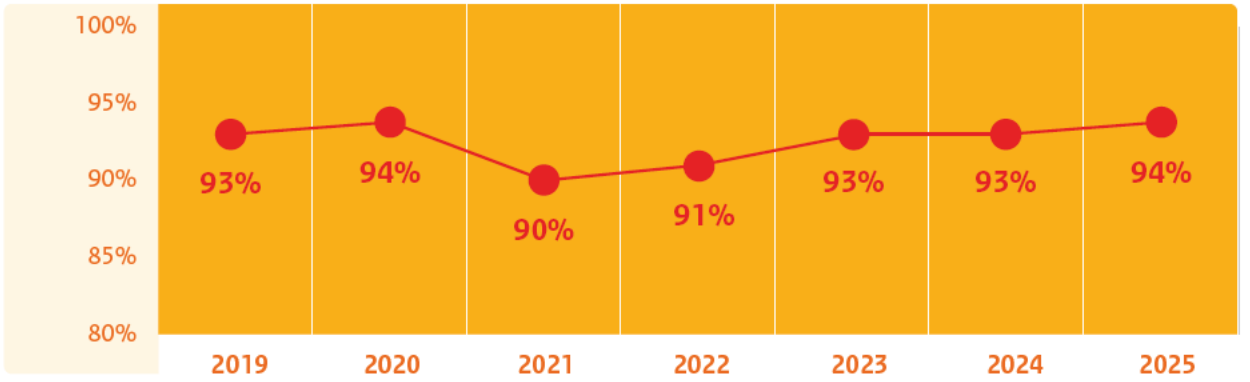
Als militairen klachten ervaren, hebben deze met name betrekking op hostiliteit, depressiviteit en morele verwonding. Als relaties moeilijkheden ervaren, betreft dat met name zorgen om de militair of problematiek in de omgang en relatie met de militair.

Ook nadat er een langere periode sinds de uitzending is verstreken (> 1,5 jaar) geven bijna negen op de tien (89%) deelnemers (aan de pilot) van het meerjarig panelonderzoek MOEDIG hun gezondheid in het algemeen een 7 of hoger.[20] Ook geven negen op de tien (92%) bevraagde militairen aan op dat moment geen missie- of inzet gerelateerde klachten te ervaren. Met 4% van de deelnemers gaat het niet goed: zij beoordelen hun gezondheid als matig/slecht én hebben aan de missie- of inzet gerelateerde klachten.

Van de deelnemers aan de pilot heeft 86% geen missie- of inzet gerelateerde zorgbehoefte (gehad). Van de 14% met een zorgbehoefte zegt de meerderheid professionele hulp/ondersteuning te krijgen of te hebben gehad en dat zij de juiste hulp hebben ontvangen. De meerderheid (60%) beoordeelt de hulpverlener (zeer) positief. De ontvangen hulp krijgt van 75% van de betreffende deelnemers het rapportcijfer 7 of hoger.

Figuur 8: Oordeel eigen gezondheid militairen na missie (% gaat goed/uitstekend).

Figuur 9: Ervaring missieperiode relaties (% (zeer) positief).

20 Rapportage pilot MOEDIG, TOS-24-098. Deelnemers waren veteranen in dienst.

Appreciatie

Het militaire beroep stelt bijzondere eisen aan het personeel en hun relaties. Defensie spant zich in om militairen en hun relaties optimaal voor te bereiden en te ondersteunen en om duurzame inzetbaarheid te bevorderen. Het grootste deel van de militairen en hun relaties oordeelt positief over de eigen gezondheid en de missieperiode en ervaart geen (blijvende) missie- en inzet gerelateerde klachten. Inspanningen zijn zowel gericht op preventie, op het vroegtijdig signaleren van mogelijke gevolgen van inzet en op het bieden van passende ondersteuning of zorg (in de nulde, eerste of tweede lijn)[21]. Niet alleen rondom missies en inzet, maar gedurende de gehele militaire loopbaan. Ondersteuning en zorg gaat ook uit van autonomie en verantwoordelijkheid van de persoon en moet door die persoon ook aanvaard worden. De laatste jaren is in toenemende mate aandacht besteed aan het bespreekbaar maken van klachten en het bevorderen van hulpzoekgedrag.

De defensieorganisatie groeit. Dit betekent ook een mogelijke stijging van het aantal militairen met een zorg- of ondersteuningsvraag. Daarnaast leidt de toegenomen focus op hoofdtaak 1 tot een verandering van aandachtspunten op het gebied van ondersteuning en zorg. Blijvende aandacht voor samenwerking is daarbij evident. Daar wordt sterk op ingezet, zowel binnen Defensie als met samenwerkingspartners zoals het NLVi en LZV. In onderlinge contacten, binnen netwerken en in de vorm van oefeningen. De oefening Bastion Lion in 2025 was een mooi voorbeeld van de gezamenlijke inzet van onder meer DGV, BMW en MGGZ.

21 Nuldelijn is informele zorg, eerste lijn is direct toegankelijke professionele zorg (bijvoorbeeld huisartsenzorg) en tweede lijn is gespecialiseerde zorg via verwijzing.

Bijzondere zorgplicht

Doelstellingen

Op grond van de artikelen 5, 6, 7 en 8 van de Veteranenwet en de hoofdstukken 4 en 5 van het Veteranenbesluit wordt, vanuit de bijzondere zorgplicht, materiële en immateriële ondersteuning en zorg geboden. Dit is gericht op het bevorderen van het welbevinden, duurzaam herstel en de kwaliteit van leven van veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties.

Inspanningen

Er is een stelsel van materiële en immateriële ondersteuning en zorg ingericht voor veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties. Het Veteranenloket van het NLVi biedt hiervoor de toegang. Via verschillende kanalen worden veteranen en hun relaties over (de toegang tot) het zorgstelsel geïnformeerd, onder meer via de websites van Defensie, het NLVi en LZV, bij NOVA-NL (een veteranennetwerk bij de politie) en in handreikingen aan gemeenten en huisartsen.

In 2025 is het Veteranenloket bijna 5.000 keer benaderd met een zorgvraag (zie bijlage 2)[22], waarbij een stijging van het aantal relaties dat het loket benadert zichtbaar is. Afhankelijk van de vraag wordt informatie of advies gegeven, wordt doorverwezen naar bijvoorbeeld een

22 Door veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties, maar ook door andere instanties.

geestelijk verzorger of het ABP of wordt de vraag opgepakt door een zorgcoördinator en maatschappelijk werker.

Herstelgerichte ondersteuning en zorg

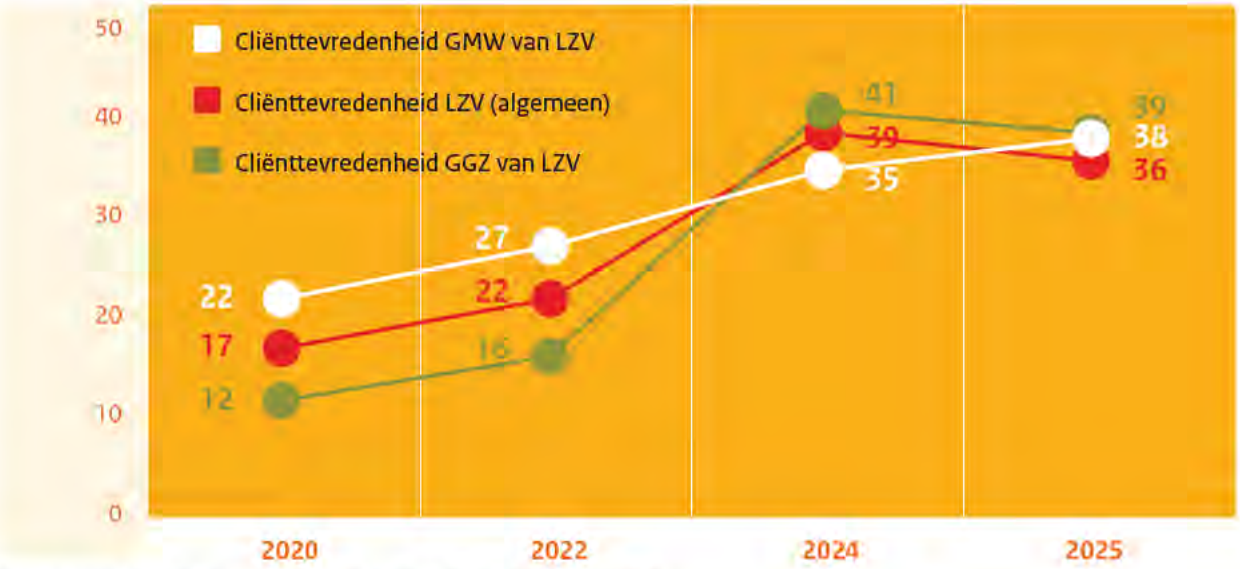
Het NLVi heeft een ontwikkeling ingezet naar multi-disciplinair, herstelgericht werken en sluit daarmee aan bij een bredere (inter)nationale beweging naar herstelgerichte ondersteuning en zorg. Binnen het NLVi zijn diverse disciplines op het gebied van ondersteuning geïntegreerd binnen de afdeling Herstel & Ondersteuning. In samenspraak met het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) is recent het nuldelijnsondersteuningssysteem (NOS), met veteranenondersteuners, volledig in het NLVi ingebed. Verder wordt de visie op herstelgericht werken stapsgewijs ingevoerd. In 2025 is gestart met gezamenlijke huisbezoeken, door een zorgcoördinator en maatschappelijk werker. Samen met de cliënt wordt een herstelplan opgesteld en het hersteltraject vormgegeven. In 2025 hebben 1.009 cliënten een zorgcoördinator van het NLVi toegewezen gekregen, waren er 2.487 openstaande zorgplannen bij zorgcoördinatie en zijn bijna 900 zorgplannen afgesloten.

De hulpvragen zijn van materiële en immateriële aard. Er is met name sprake van psychosociale complexe problematiek. Er is meer vraag voor steun aan relaties. De inzet in het hersteltraject is divers en afhankelijk van de hulpvraag. Het betreft onder meer: begeleiding door maatschappelijk werk,[23] groepsactiviteiten, re-integratie naar werk of maatschappelijke activering, bemiddeling naar het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV), bemiddeling naar gemeente (bijvoorbeeld voor een voorziening in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)), schuldhulpverlening, behandeling binnen LZV of een vraag voor een tijdelijk verblijf in de veteranenherstellocatie Sparrenheuvel.

Sparrenheuvel biedt sinds 2024 een herstelplek, opgericht door het Leger des Heils in samenwerking met het NLVi en financieel ondersteund door Defensie. In 2025 verbleven 22 veteranen in Sparrenheuvel.

Binnen gemiddeld zes maanden wordt toegewerkt naar stabilisatie, herstel en terugkeer in de maatschappij. Daarbij wordt contextspecifieke zorg en begeleiding geboden.

Verder zijn in 2025, vanuit de samenwerking die het NLVi heeft met diverse aanbieders, 26 assistentiehonden toegewezen. Ook zijn 6 trainingen geboden waarbij veteranen of dienstslachtoffers hun eigen hond trainen onder begeleiding van erkende hondenscholen.

Figuur 10: Ontwikkeling cliënttevredenheid LZV (NPS scores).*

** Clienttevredenheid wordt binnen het LZV weergegeven met de Net Promotor Scale (NPS). Dit is een schaal van -100 tot 100. Een NPS-score van boven 0 wordt als goed gezien, een score boven 50 als excellent.*

23 Door een Gespecialiseerd Maatschappelijk Werker (GMW) van het NLVi en/of een Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werker (VBMW) van Defensie.

In 2025 heeft het NLVi de verantwoordelijkheid gekregen voor het organiseren en uitvoeren van programma's voor militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties. Dit wordt mede mogelijk gemaakt door financiering van het Vfonds. Binnen het NLVi is hard gewerkt om in 2026 met de programma's te kunnen starten. Inmiddels zijn de eerste programma's succesvol uitgevoerd.

In december 2025 waren 770 cliënten in behandeling in de tweedelijnszorg binnen het LZV. De aanmelding van relaties neemt toe. Hoewel de wachttijden oplopen, zijn deze korter dan in de reguliere zorg. Maatschappelijk werk van het NLVi vangt de periode op tussen aanmelding bij een tweedelijnszorginstelling en de start behandeling. In 2025 zijn 413 cliënten de tweedelijnszorg uitgestroomd, van wie 397 (96%) na afgeronde behandeling (4% is niet gekomen na de intake of gestopt met de behandeling).

Er is een hoge mate van tevredenheid over de ontvangen ondersteuning en zorg. De tevredenheid met gespecialiseerd maatschappelijk werk van het NLVi, de GGZ-instellingen en het LZV als geheel is hoog, namelijk allemaal gemiddeld een 8,2. De cliënttevredenheid weergegeven in NPS-scores is vergelijkbaar met de vorige meting in 2024 (figuur 10).

Samen met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft Defensie de mogelijkheden en de criteria voor het plaatsen van veroordeelde veteranen uit dienst (met uitzend-gerelateerde psychische problemen) in het Militair Penitentiair Centrum (MPC) in Stroe onderzocht en verder uitgewerkt. Op basis van het convenant Huisvesting niet-militaire gedetineerden was het nog niet mogelijk om veteranen uit dienst in MPC Stroe te plaatsen. Om dit structureel (juridisch en organisatorisch) mogelijk te maken, moet het convenant worden verlengd en uitgebreid met deze doelgroep. Op 10 april 2026 heeft DJI ingestemd met het opstellen van een nieuw convenant met MPC Stroe en het uitbreiden van de doelgroep met veteranen uit dienst. Momenteel werken het ministerie van Justitie en Veiligheid, DJI en Defensie samen aan dit nieuwe convenant. Defensie zal zich in samenwerking met bovengenoemde partijen blijven inspannen om de zorg voor veteranen in detentie verder te optimaliseren.

Stelsel van voorzieningen en uitkeringen

Veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties kunnen aanspraak maken op diverse financiële regelingen, voorzieningen, verstrekkingen en vergoedingen (zie bijlage 2). De inkomensvoorziening is bedoeld om vermindering van het inkomen, door ziekte of arbeidsongeschiktheid als gevolg van het dienstverband bij Defensie, te compenseren. Deze is in 2025 zeven keer aangevraagd en in alle gevallen toegekend. Het valt op dat van deze voorziening beperkt gebruik wordt gemaakt; dit is al jaren het geval. De reden hiervan is dat vaak andere instrumenten worden ingezet, zoals leefgeld en schuldhulpverlening. De inzet van leefgeld borgt dat cliënten de primaire lasten, zoals de woninghuur, energiekosten en ziektekosten, kunnen blijven betalen.

Uit diverse rapporten (van de Veteranenombudsman (Vo), de Auditdienst Rijk, de Algemene Rekenkamer (AR)) blijkt dat het huidige stelsel van voorzieningen en uitkeringen ertoe kan leiden dat veteranen en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers vastlopen in het huidige systeem van zorg, keuringen, voorzieningen en uitkeringen. Met het project Herziening Voorzieningen- en Uitkeringenstelsel (HVUS) geeft Defensie invulling aan de eerder neergelegde ambitie om het voorzieningen- en uitkeringsstelsel te herzien. De kern van die herziening is een verschuiving van een stelsel dat gericht is op compensatie van de beperkingen van een militair naar een stelsel dat de nadruk legt op de mogelijkheden. Concreet betekent dit een stelsel dat eenvoudiger en transparanter is, kortere doorlooptijden kent, meer gericht is op herstel en re-integratie, en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers meer regie geeft over het eigen zorg- en hersteltraject. Defensie wil dit nieuwe stelsel, dat ook aansluit bij de herstelgerichte benadering binnen het NLVi, in gezamenlijkheid met de sociale partners en uitvoerders vormgeven. Het voornemen is om de gesprekken met de sociale partners over HVUS rond deze zomer te starten.

Vanaf 2014 kan een veteraan aanspraak maken op de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS). Het volledig vergoeden van de schade is een vorm van erkenning en een belangrijk onderdeel van het veteranenzorgsysteem. Defensie streeft erna om de RVS-procedures binnen twee jaar af te ronden; echter uit rapporten van de AR en de Vo blijkt dat dit in 60% van de gevallen niet lukt.
De gemiddelde doorlooptijd van een procedure bedraagt drie jaar. Naast dat de procedure lang duurt, blijkt uit de onderzoeken dat de procedures als ondoorzichtig en belastend worden ervaren. Naar aanleiding van boven-genoemde rapporten heeft Defensie

verbetermaatregelen aangekondigd die onder meer tot een kortere doorlooptijd moeten leiden. De maatregelen zijn:

- er gaat gewerkt worden met een behandelplan om het proces inzichtelijker te maken voor veteranen;
- gestandaardiseerde schadeposten worden ingevoerd zodat, naast een volledig maatwerktraject, ook voor een meer gestandaardiseerde manier van schaderegeling kan worden gekozen;
- de behandelcapaciteit bij de afdeling letselschadeclaims binnen Defensie wordt uitgebreid;
- de afdeling letselschadeclaims gaat werken met een interne auditsysteem;
- de communicatie naar en met veteranen en hun belangenbehartigers wordt verbeterd;
- een nieuw 'zaakvolgsysteem' zal worden ingevoerd.

Een aantal van deze verbetermaatregelen is inmiddels uitgevoerd. Zo is de behandelcapaciteit bij de afdeling letselschadeclaims uitgebreid en wordt er gewerkt met een behandelplan en een interne auditsystematiek. Ook zijn er nieuwe communicatiemiddelen ontwikkeld om de verschillende stappen in het proces te verduidelijken. Deze middelen, waaronder een videoclip, infographics en Q&A's gaan op korte termijn gebruikt worden.

De behandelcapaciteit bij de afdeling letselschadeclaims is reeds uitgebreid en de overige maatregelen worden in de loop van 2026 geïmplementeerd, waarbij de invoering van een nieuw zaakvolgsysteem waarschijnlijk meer tijd in beslag zal nemen. De verbetermaatregel om te gaan werken met gestandaardiseerde uitgangspunten en schadebedragen betekent een verandering van de uitvoering en vraagt om zorgvuldigheid in de voorbereiding. Aan de implementatie van deze maatregel wordt momenteel ook nog gewerkt.

Om de mate van invaliditeit vast te stellen in geval van psychische klachten bij veteranen als gevolg van hun uitzending gebruiken verzekeringsartsen een protocol. Een werkgroep van verzekeringsartsen en andere deskundigen, bijgestaan door externe adviseurs, heeft het protocol geactualiseerd en begin 2025 aan Defensie aangeboden. De naam van het protocol is daarbij aangepast naar 'Het protocol voor psychische aandoeningen waaronder PTSS'. Over dit herziene protocol is overeenstemming met de Centrales van Overheids-personeel bereikt. De implementatie van dit vernieuwde protocol is gepland op 1 juli 2026. Dit herziene PTSS-protocol doet meer recht aan de gevolgen van PTSS. Zo is uit een impactanalyse gebleken dat de invaliditeitspercentages in vrijwel alle gevallen hoger zullen uitvallen wanneer iemand wordt beoordeeld aan de hand van het herziene PTSS-protocol. Aan het einde van het derde kwartaal wordt de Tweede Kamer middels een separate Kamerbrief geïnformeerd hierover.

Effecten

Deelname aan een missie of inzet en alle aspecten die daarmee gepaard gaan, is een risicofactor voor de gezondheid en het welzijn van veteranen en hun relaties. Vanuit de bijzondere zorgplicht is een stelsel van materiële en immateriële ondersteuning en zorg ingericht wanneer sprake is van inzet gerelateerde klachten. Daarmee wordt beoogd duurzaam herstel en de kwaliteit van leven van veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties te bevorderen. Soms kan een traject als belastend worden ervaren. Tegelijkertijd is de cliënttevredenheid met de geboden ondersteuning en zorg over het algemeen hoog. Wanneer wordt gevraagd hoe het met veteranen en hun relaties gaat, komt er in algemene zin een consistent beeld naar voren; met veruit de meeste veteranen en hun relaties gaat het goed.[24]

De meest recente Veteranenmonitor laat zien dat ruim vijf van de zes veteranen tevreden zijn met het leven. Ook beoordelen vijf van de zes veteranen de eigen gezondheid over het algemeen als goed tot uitstekend. Bijna acht van de tien veteranen kijkt (zeer) positief terug op de uitzending(en). De inzichten zijn onderdeel van het meerjarig panelonderzoek van het NLVi dat op langere termijn inzicht geeft in hoeverre missies en inzet, maar ook andere aspecten van het militaire beroep, invloed hebben op het welbevinden en het verdere leven van veteranen.

24 Onderzoekswijzer gezondheid en welzijn van veteranen en veteranenzorg 2021, NLVi. Veteranenmonitor 2024, NLVi. Momenteel wordt onderzoek verricht naar actuele en representatieve prevalentieschattingen van PTSS bij Nederlandse veteranen (zie bijlage 3).

Appreciatie

Defensie en samenwerkingspartners spannen zich in om, vanuit de bijzondere zorgplicht, veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties optimaal te ondersteunen wanneer sprake is van inzetgerelateerde klachten. Het bieden van kwalitatief goede zorg is een gezamenlijke verantwoordelijkheid, van Defensie, het NLVi, LZV en andere zorgverleners. Op basis van inzichten, onder meer uit onderzoeken en adviezen, blijft de zorg zich ontwikkelen. Herstelgerichte ondersteuning en zorg is het uitgangspunt. Die ontwikkeling sluit aan bij het gedachtegoed binnen het zorglandschap in Nederland. Vanuit een breed perspectief op herstel wordt beoogd duurzaam herstel te bevorderen. Eigen regie en het versterken van de eigen kracht zijn daarbij belangrijke aandachtspunten die goed aansluiten bij het project HVUS. Onderzoeken genereren waardevolle inzichten in de behoeften, ervaringen, effectiviteit van interventies en behandelmethoden en over hoe het met veteranen en hun relaties gaat.

Onderzoek

Doelstellingen

Op grond van artikel 10 van de Veteranenwet bevordert Defensie wetenschappelijk onderzoek, gericht op kennisontwikkeling over militaire inzet, oorlogs- en uitzendervaringen en de mogelijke gevolgen daarvan voor veteranen en hun relaties.

Inspanningen

Zowel binnen als buiten Defensie wordt onderzoek verricht. Jaarlijks stelt Defensie onderzoeksubsidies ter beschikking om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen. In de onderzoekagenda Oog voor context, hebben het NLVi, LZV en Defensie samen de belangrijkste onderwerpen vastgelegd. De wetenschappelijke adviescommissie (WAC) beoordeelt ingediende onderzoeksvoorstellen voor meerjarig onderzoek en voor kortdurend R&D-onderzoek (research and development) en adviseert respectievelijk de NLVi-directie en de LZV-stuurgroep over het al dan niet honoreren van de gevraagde onderzoeksgelden (zie bijlage 2).

Bijlage 3 geeft een overzicht van lopend onderzoek en biedt daarmee inzicht in de kennis die wordt verwacht.

In 2025 zijn ook diverse onderzoeken afgerond. Zo geeft het onderzoek Generaties van het NLVi, in samenwerking met Nationaal Comité 4 en 5 mei, inzicht in hoe herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog worden doorgegeven aan de tweede en derde generatie. Het onderzoek Transitie: overgang van krijgsmacht naar burgersamenleving, verricht door NLVi, geeft verdiepend inzicht in transitie-ervaringen van veteranen uit dienst. Dit draagt eraan bij dat de inspanningen beter aansluiten op de behoeften. De Veteranenmonitor (NLVi) biedt inzichten in ervaringen, opvattingen en behoeften van zowel veteranen uit dienst als veteranen in dienst. Dit onderzoek is van belang voor het verbeteren van de de dienstverlening en aan verdere beleidsontwikkeling. De Publieksmonitor, een samenwerking tussen TOS (Defensie), het NLVi, het NCVD en een extern onderzoeksbureau, geeft inzicht in de publieke opinie over Defensie, veteranen en de Nederlandse Veteranendag. Verder is de interviewcollectie van het NLVi uitgebreid en zijn inspanningen verricht om de collectie, met ruim 1.500 levensloopinterviews, beter toegankelijk te maken.

Vanuit verschillende perspectieven genereert onderzoek meer inzicht in morele ervaringen en morele verwonding. In 2025 promoveerde geestelijk verzorger majoor Brouwers op basis van haar onderzoek en proefschrift naar morele ervaringen van veteranen. Onderzoekers van het project moral injury in context (bijlage 3) hebben in 2025 een slotsymposium georganiseerd en het Handboek Moral Injury in Context gepresenteerd, met daarin aandacht voor contextuele dimensies van morele verwonding. Vanuit het subsidiebudget voor meerjarig wetenschappelijk onderzoek is onderzoek verricht door ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum naar moral injury onder hulpzoekende veteranen. De inzichten van dat onderzoek dragen bij aan het meten van moral injury en aan het verder vormgeven van het zorgaanbod. Vanuit

het subsidiebudget voor R&D onderzoek is door ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum onderzoek verricht naar de haalbaarheid, aanvaardbaarheid en initiële effectiviteit van twee interventies voor moral injury. De twee onderzochte behandelvormen waren haalbaar en aanvaardbaar en gingen gepaard met een afname van PTSS en moral injury symptomen.

Psychotraumacentrum Zuid Nederland heeft onderzoek afgerond naar de implementatie van een gespreksmodel op basis van positieve gezondheid in de behandelgesprekken met veteranen. Hoewel het gespreksmodel Positieve Gezondheid geen extra effect had bovenop standaard traumabehandeling, bevestigen de resultaten het nut van traumagerichte therapie en onderstrepen ze de noodzaak van aanvullende herstelgerichte modules.

Verder heeft ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum een veteranenlexicon ontwikkeld dat wordt gebruikt binnen het LZV en is een literatuuronderzoek verricht naar kernthema's gerelateerd aan veteranenwelzijn. Deze onderzoeken zijn financieel ondersteund vanuit het subsidiebudget voor R&D onderzoek. De inzichten uit deze onderzoeken worden binnen het LZV opgepakt.

Expertisecentrum MGGZ heeft, in samenwerking met de Universiteit Twente, onderzoek verricht naar de rol van compassie bij het verminderen van psychische klachten. Daarnaast is onderzoek verricht naar de mogelijkheden voor een nieuwe behandeling met behulp van virtual reality bij veteranen met PTSS (in samenwerking met het UMC Utrecht). Relevante aanbevelingen en beleidsimplicaties die voortkomen uit deze onderzoeken worden ge- ïmplementeerd binnen de militaire GGZ of binnen de krijgsmacht.

Verkregen kennis uit onderzoek wordt beschikbaar gemaakt in de vorm van publicaties, factsheets, onderwijs, podcasts, webinars, kennisdagen, lezingen en symposia in binnen- en buitenland.

Effecten

Onderzoek draagt bij aan kennisopbouw, deskundigheidsbevordering en effectiviteit van inspanningen. Het draagt bij aan het begrijpen van uitzendgerelateerde ervaringen, de betekenis die veteranen daaraan geven en de behoeften van veteranen en hun relaties die daarmee gepaard gaan. Het geeft inzicht in de gezondheid, het welbevinden en de kwaliteit van leven van veteranen en hun relaties en de factoren die daarmee samenhangen. Het vergroot de effectiviteit van (preventieve) interventies en behandelingen. Hierdoor draagt onderzoek bij aan de continue ontwikkeling en verbetering van inspanningen. Relevante aanbevelingen en beleidsimplicaties die voortkomen uit onderzoek worden geïmplementeerd door Defensie en/of samenwerkingspartners.

Onderzoek draagt ook bij aan het vergroten van de kennis in de samenleving. Dit kan vervolgens bijdragen aan het uiten van oprechte erkenning en waardering en daarmee het gevoel van erkenning en waardering bij veteranen en hun relaties versterken.

Appreciatie

Onderzoek vormt een belangrijk fundament voor de inspanningen die worden verricht gerelateerd aan de doelstellingen van het veteranenbeleid. Het onderbouwt, ondersteunt en geeft richting aan zowel het beleid als de uitvoering. Op basis van inzichten uit onderzoek blijven Defensie en samenwerkingspartners zich inzetten om hun inspanningen te laten (blijven) aansluiten op de behoeften en ervaringen van veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties.

5. Samenwerkende partijen

Alle defensieonderdelen leveren een bijdrage aan de uitvoering van het veteranenbeleid. Vaak vormt het een integraal onderdeel van hun inspanningen gericht op erkenning, waardering, voorbereiding, ondersteuning, zorg en onderzoek voor het militair personeel en hun relaties (thuisfront). Voor specifieke veteranenzaken hebben de defensieonderdelen een afdeling of functionaris ter beschikking.

Naast Defensie(onderdelen) spannen ook andere partijen zich in om erkenning, waardering, zorg en ondersteuning en het welzijn van veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers (MOD's) en hun relaties te bevorderen. Sommige van deze partijen zijn genoemd in de Veteranenwet en het Veteranenbesluit; andere zijn ontstaan vanuit maatschappelijke betrokkenheid voor veteranen en hun relaties. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de rol en in- zet van diverse partijen.

Partijen genoemd in de Veteranenwet en het Veteranenbesluit

Veteranenombudsman

De Veteranenombudsman (Vo) behandelt klachten van veteranen over overheidsinstanties en niet-overheidsinstanties en adviseert over de uitvoering van de Veteranenwet, naar aanleiding van deze klachten of op basis van onderzoek op eigen initiatief.

Nationaal Comité Veteranendag

Het Nationaal Comité Veteranendag (NCVD) stimuleert maatschappelijke erkenning en waardering voor veteranen en hun relaties en het NCVD organiseert hiervoor de jaarlijkse Nederlandse Veteranendag. Ook een publieks- en mediacampgane, het ondersteunen van gemeentelijke veteraneninitiatieven en het organiseren of ondersteunen van educatieve activiteiten zijn taken van het NCVD. De uitvoering van de werkzaamheden wordt gedaan door het programmabureau Nederlandse Veteranendag dat is gepositioneerd binnen het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi).

Nederlands Veteraneninstituut

Stichting het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) stimuleert (maatschappelijke) erkenning en waardering voor veteranen en hun relaties en ondersteunt hen bij hun herstel in geval van inzetgerelateerde problematiek. Het Veteranenloket, onderdeel van het NLVi, is 24/7 bereikbaar voor vragen met betrekking tot dienstverlening, activiteiten, ondersteuning en zorg. Het NLVi biedt ondersteuning en zorg vanuit een herstelgerichte benadering en is aangesloten bij het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV). Daarnaast verricht en ondersteunt het NLVi onderzoek naar veteranenthema's.

Landelijk Zorgsysteem Veteranen

Het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV) is een civiel-militair netwerk van instanties dat psychische en psychosociale zorg biedt aan veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties bij inzetgerelateerde problemen (figuur 11). Dit omvat, naast geestelijke verzorging en maatschappelijk werk, gespecialiseerde psychotherapeutische of psychiatrische hulp, variërend van kortdurende ambulante behandeling tot intensieve klinische zorg. Er wordt zorg op maat geboden, vanuit een visie van stepped care. Begeleiding en behandeling is gericht op het bereiken van gezondheidswinst op fysiek, mentaal, sociaal, maatschappelijk en zingevingsgebied en daarmee op het verhogen van de ervaren kwaliteit van leven. Het programmabureau LZV is binnen het NLVi geplaatst.

Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds

Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), Algemene Pensioen Groep (APG), verzorgt de materiële zorg vanuit de Bijzondere Regelingen Defensie (BRD). Veteranen en Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers (MOD's) komen onder bepaalde omstandigheden in aanmerking voor diverse financiële regelingen. Voorbeelden hiervan zijn de Inkomensvoorziening, het Militair Invaliditeitspensioen (MIP), de Ereschuldregeling en de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS). Daarnaast kan in bepaalde gevallen aanspraak worden gemaakt op diverse voorzieningen, verstrekkingen en vergoedingen.

Nationaal Veteranen Platform

Het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) behartigt de belangen van de Nederlandse veteranen en hun relaties en fungeert voor Defensie als klankbord en adviseur op het gebied van veteranen(aangelegenheden). Erkenning, waardering en toegang tot zorg voor veteranen en hun relaties zijn voor het nationaal VP belangrijke thema's. Een toenemend aantal verenigingen en stichtingen sluit zich aan bij het nationaal VP. In 2025 zijn dat er 149 (bijlage 2). Veteranen verbinden zich steeds meer op lokaal niveau, waar dat voorheen met name in missie-, regiments- of korpsverband was. Met het nieuwe beleidsplan 2026–2030 'De lokale veteraan' zet het nationaal VP in op het bevorderen van lokale inspanningen, in samenwerking met onder meer de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Genootschap van Nederlandse Burgemeesters (GNB), bedrijven en het NLVi.

Regio Midden-West

1 **Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

2 **ARQ Centrum '45**
Geestelijke gezondheidszorg

3 **Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

4 **Veteranen intensieve behandelunit (VIBU)**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg

5 **Jellinek**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg

6 **Sinai Centrum**
Geestelijke gezondheidszorg

7 **Jellinek**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg

8 **Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

9 **Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

10 **Diensten Geestelijke Verzorging Defensie (DGV)**
Geestelijke verzorging

11 **De Waag**
Gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg

12 **Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

13 **Sinai Centrum**
Geestelijke gezondheidszorg

Regio Zuid

14 **Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

15 **Psychotraumacentrum Zuid Nederland (PTC ZN)**
Geestelijke gezondheidszorg

16 **Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

17 **Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

18 **Spreekuurlocatie Psychotraumacentrum**
Zuid Nederland (PTC ZN)
Geestelijke gezondheidszorg

Regio Noord-Oost

19 **Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk (VBMW)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

20 **Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)**
Geestelijke gezondheidszorg

21 **Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)**
Gespecialiseerd maatschappelijk werk

22 **GGZ Drenthe**
Geestelijke gezondheidszorg

Andere belangrijke partijen actief binnen het veteranendomein

Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers

De Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers (BNMO) is sinds 1945 een onafhankelijke vrijwilligersorganisatie die (voormalig) geüniformeerde werknemers in publieke dienst met een dienstverband-aandoening en hun relaties ondersteunt. In 2025 vierde de BNMO het 80-jarig bestaan. De BNMO bevindt zich momenteel in een transitieproces en vormt zich om van belangenbehartiger van haar leden tot belangenbehartiger van alle militaire oorlogs- en dienstslachtoffers.

Fonds voor Vrede, Veiligheid en Veteranen

Het Fonds voor Vrede, Veiligheid en Veteranen (Vfonds) steunt projecten die bijdragen aan vrede, vrijheid en democratie. Het Vfonds richt zich daarbij specifiek op veteranen en steunt projecten die veteranen en publiek bij elkaar brengen zodat maatschappelijke waardering voor veteranen kan toenemen. Ook steunt het Vfonds projecten die een representatief beeld van veteranen neerzetten. Voorbeelden zijn het financieel steunen van activiteiten voor veteranen en militaire oorlogs- en dienstslachtoffers, het Veteranen Search Team (VST), educatieve inspanningen, tentoonstellingen en documentaires.

Figuur 11: Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV).

Hulp voor Helden – Stichting Koninklijke PIT Pro Rege (KPPR)

Hulp voor Helden – Stichting KPPR zet zich in om het welzijn van militairen, veteranen en hun thuisfront te bevorderen door het stimuleren, initiëren en financieren van projecten. Voorbeelden hiervan zijn de MissionKit voor uitgezonden militairen en hun thuisfront, VeVa marcheert, financiële steun aan ECHOS Homes, het VST en diverse activiteiten voor militairen en hun thuisfront. Donaties, subsidies en sponsoring, onder meer uit het bedrijfsleven, Vfonds, het NLVi/Defensie, maken dit mogelijk.

Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront

Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront (NKT) is een maatschappelijke organisatie die zich sinds 1946 inzet voor het geestelijk welzijn van militairen en burgers (inclusief veteranen) werkzaam bij de krijgsmacht en hun thuisfront.

Veteranen Search Team

Het Veteranen Search Team (VST) draagt bij aan de bekendheid van veteranen in de samenleving. Het VST neemt op verzoek van de politie deel aan zoekacties naar vermiste personen. Het VST ontvangt (financiële) steun van diverse sponsoren en partners, waaronder Hulp voor Helden – Stichting KPPR, Vfonds, OVA, het Karel Doorman Fonds, Fonds KL1940, NLVi/Defensie en andere organisaties en bedrijven.

Veteranenontmoetingscentra

Veteranenontmoetingscentra zijn een plek voor ontmoeting, saamhorigheid en een luisterend oor. Voor de uitvoering van activiteiten gericht op ontmoeten kunnen ontmoetingscentra vanuit de koepel samenwerkende Veteranenontmoetingscentra (V.O.C.) financieel worden ondersteund. Vanuit het NLVi wordt hiervoor jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld.

Nationale Taptoe

Tijdens iedere editie van de Nationale Taptoe, een evenement waarbij militaire muziek wordt gespeeld, krijgen veteranen een speciaal eerbetoon. Ieder jaar wordt door stichting Nationale Taptoe een speciale veteranenvoorstelling georganiseerd.

Veteranenbegraafplaats Loenen

De Nationale Veteranenbegraafplaats in Loenen geeft veteranen een laatste rustplaats in nabijheid van hun kameraden en biedt veteranen de laatste eer. Niet alleen militairen met een veteranenstatus mogen hier worden begraven, bijgezet of verstrooid, maar ook de levenspartner van de veteraan.

Stichting Onbekende Helden

Stichting Onbekende Helden bevordert waardering voor veteranen. Het biedt een platform voor organisaties die hun erkenning en waardering uiten door voordelen of kortingen te bieden op vertoon van de veteranenpas.

Momenteel krijgen veteranen met hun Veteranenpas korting bij meer dan 550 organisaties, zoals sauna's, dagjes uit, winkels, hotels en verzekeringen. Ook hieruit blijkt brede maatschappelijke waardering voor veteranen. Het platform maakt het ook mogelijk om in contact te komen met gelijkgestemden en biedt workshops, coaching en een vacatureaanbod bij bedrijven en organisaties die de bijzondere competenties van veteranen waarderen. Ongekende Krachten geeft inzicht in de unieke achtergrond en de schat aan ervaring die veteranen na hun carrière bij Defensie meenemen. Stichting Onbekende Helden ontvangt (financiële) steun van diverse sponsoren en partners, waaronder het Vfonds, OVA, het Karel Doorman Fonds, NLVi, nationaal VP en Defensie.

Overig

Vele andere stichtingen, verenigingen, organisaties en particuliere initiatieven dragen vanuit hun eigen doelstellingen en (maatschappelijke) betrokkenheid bij aan erkenning, waardering en ondersteuning van veteranen en hun relaties. Ook vervullen gemeenten in toenemende mate een rol bij erkenning, waardering, ondersteuning en participatie van veteranen op lokaal niveau en geven zij invulling aan de bijzondere zorgplicht.

6. Financiën

De financiën benodigd voor de uitvoering van het veteranenbeleid komen uit verschillende budgetten, zoals het subsidiebudget beschikbaar voor het veteranenbeleid, het budget beschikbaar voor de Bijzondere Regelingen Defensie (BRD) en het Nationaal Fonds Ereschuld. Dit hoofdstuk beschrijft de uitgaven van de uitvoering van het veteranenbeleid in 2025.

Uitgaven veteranenbeleid

De uitgaven voor de uitvoering van het veteranenbeleid in 2025 worden in figuur 12 weergegeven. De bedragen genoemd bij het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) en het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) zijn de toegekende subsidiebedragen. Figuren 13 en 14 maken inzichtelijk hoe de door Defensie verstrekte subsidies aan het NLVi en het nationaal VP de afgelopen 5 jaar zijn gestegen.[25]

In figuur 12 worden de uitvoeringskosten van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) beschreven. Dit betreft de organisatiekosten voor de uitvoering van de Bijzondere Regelingen Defensie (BRD). Figuur 12 geeft eveneens een overzicht van de uitgaven ten behoeve van de verschillende regelingen en voorzieningen. Voorbeelden van deze regelingen zijn de Inkomensvoorziening, de Ereschuldregeling en de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS).

Defensie kreeg te maken met de rijksbrede taakstelling op subsidies. Het gevolg was een (beperkte) verlaging van de subsidies die vanuit Defensie worden verstrekt. Defensie heeft zich ingezet om de subsidies aan het NLVi en nationaal VP te ontzien, waardoor de verlaging van subsidiegelden niet ten kosten gaat van ondersteuning, zorg, erkenning en waardering van veteranen.

Nederlands Veteraneninstituut (NLVi)	€ 38.604.000
Nationaal Veteranen Platform (nationaal VP)	€ 489.769
Uitvoeringskosten ABP	€ 14.030.000
Ereschuldregeling	€ 25.000
Nationaal Fonds Ereschuld *	€ 85.834.000
Militair Invaliditeitspensioen (MIP) **	€ 94.979.000
Bijzonder nabestaandenpensioen	€ 25.644.000
Sociale Zorg (o.a. voorzieningenregeling)	€ 11.630.000
Inkomensvoorziening	€ 476.000
Veteranenombudsman	€ 550.000
Onderzoek MGGZ	€ 500.000
MOD dagen	€ 316.090

* Onderdeel van het Nationaal Fonds Ereschuld is de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS).
** Inclusief Bijzondere Invaliditeits Verhoging (BIV).

Totaal
€ 273 miljoen

Figuur 12: Overzicht uitgaven veteranenbeleid 2025.

De in figuur 12 weergegeven totale uitgaven zijn lager dan de vermelde totale uitgaven van voorgaand jaar. De daling van de uitgaven ten opzichte van vorig jaar wordt veroorzaakt doordat Defensie geen belasting meer hoeft af te dragen over het Nationaal Fonds Ereschuld, waardoor dit bedrag substantieel lager is dan in 2024.

25 Het NLVi financiert uit de subsidie ook enkele stichtingen (structureel of incidenteel), zoals Hulp voor Helden, het Nationaal Katholiek Tehuis (NKT), het Veteranen Search Team (VST), de Nationale Taptoe, Veteranenbegraafplaats Loenen en activiteiten binnen veteranenontmoetingscentra.

De inkomensvoorziening heeft als doel om de vermindering van het inkomen door ziekte of arbeidsongeschiktheid als gevolg van het dienstverband bij Defensie te compenseren. De Ereschuldregeling is een bijzondere regeling die eenmalig de schade aan veteranen vergoedt die het gevolg is van het tijdens oorlog of missie opgelopen lichamelijk of geestelijk letsel. Veteranen die het letsel hebben opgelopen bij een incident voor 1 juli 2007 en voor die datum zijn ontslagen, kunnen van de regeling gebruik maken. Voor letsel dat veteranen hebben opgelopen door een inzet na 2007 is de Regeling Volledige Schadevergoeding ingesteld. Deze regeling, onderdeel van het Nationaal Fonds Ereschuld, vergoedt net als de Ereschuldregeling de schade van veteranen die het gevolg is van hun inzet. Bijlage 2 geeft inzicht in meerjarige cijfers van deze regelingen.

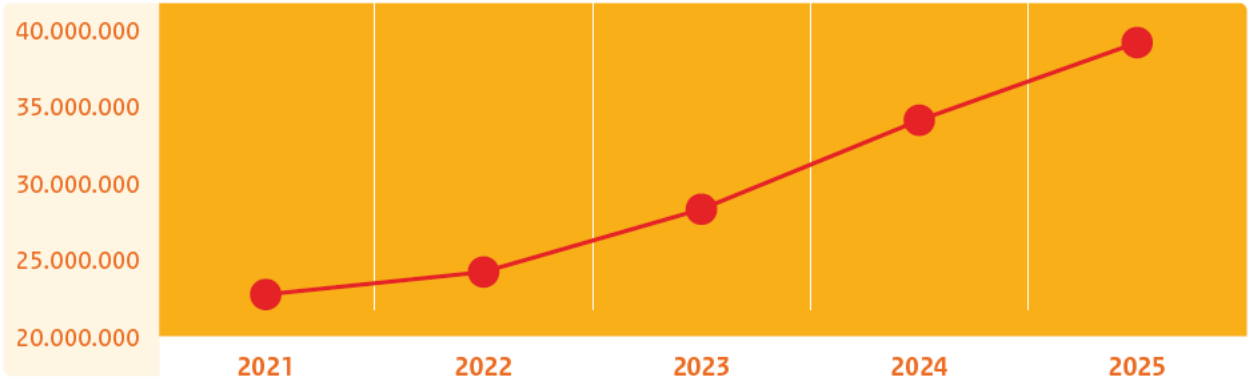
Daarnaast zijn uitgaven met betrekking tot inspanningen intern Defensie, gerelateerd aan de uitvoering van het veteranenbeleid, net als voorgaande jaren niet in het overzicht opgenomen. Deze worden gefinancierd vanuit interne defensiebudgetten en zijn veelal niet uitsluitend gericht op veteranen. Het is daarom niet herleidbaar welke bedragen binnen deze budgetten betrekking hebben op veteranen.[26]

In figuur 13 en figuur 14 is de ontwikkeling van de subsidie van het NLVi en nationaal VP zichtbaar. In de afgelopen jaren is er een stijging in kosten waargenomen om invulling te kunnen geven aan de activiteiten die bijdragen aan de erkenning, zorg en waardering van veteranen en hun relaties. Om deze reden heeft Defensie zich met succes ingespannen voor een structurele verhoging van het jaarlijkse subsidiebudget aan het NLVi en nVP, zodat deze benodigde activiteiten doorgang kunnen (blijven) vinden. De stijging van de subsidie van het NLVi is ondere andere het gevolg van een toename aan activiteiten op het gebied van erkenning, waardering, zorg en ondersteuning. De stijging bij het nationaal VP heeft te maken met de forse stijging van het aantal lid-organisaties waardoor een verdere professionalisering van het nationaal VP noodzakelijk was. Hiervoor was aanvullende financiering benodigd.

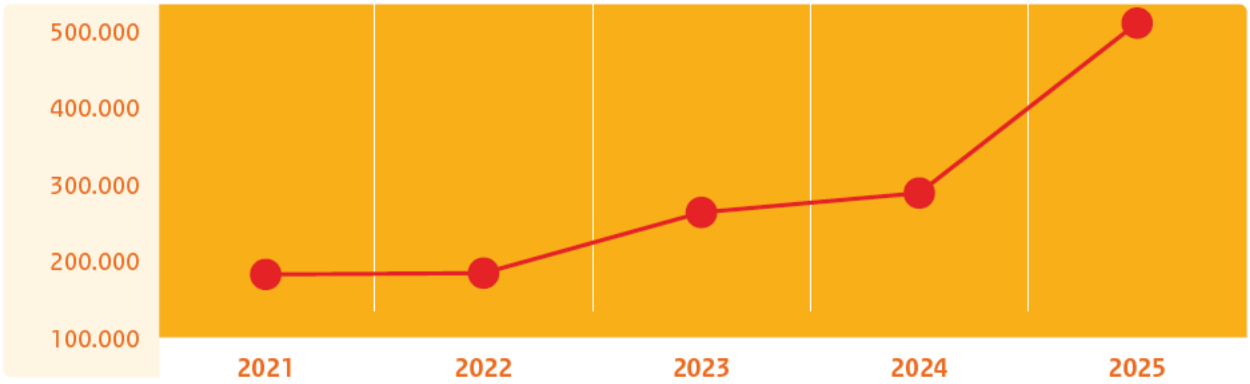
Onderdeel van de subsidie aan het NLVi is het zogeheten 'wendbaarheidsbudget'. Dit budget bedraagt jaarlijks tweehonderdvijftig duizend euro en stelt het NLVi in staat om activiteiten gericht op erkenning en waardering eenmalig financieel te ondersteunen.

Initiatieven gericht op zowel het verbinden van veteranen onderling als het verbinden van veteranen met de maatschappij kunnen ook bij stichting Ondersteuning Veteranen Activiteiten (OVA) een aanvraag voor financiele ondersteuning indienen. Stichting OVA is een stichting die zelf financiële middelen genereert.

26 Het betreft onder meer uitgaven op het gebied van decoraties, draaginsignes, activiteiten in het kader van erkenning en waardering door zorg van de operationele commando's, reünies, de financiële tegemoetkoming in de aanschaf van het veteranentenue en uitgaven gerelateerd aan ondersteuning, zorg en onderzoek intern Defensie.

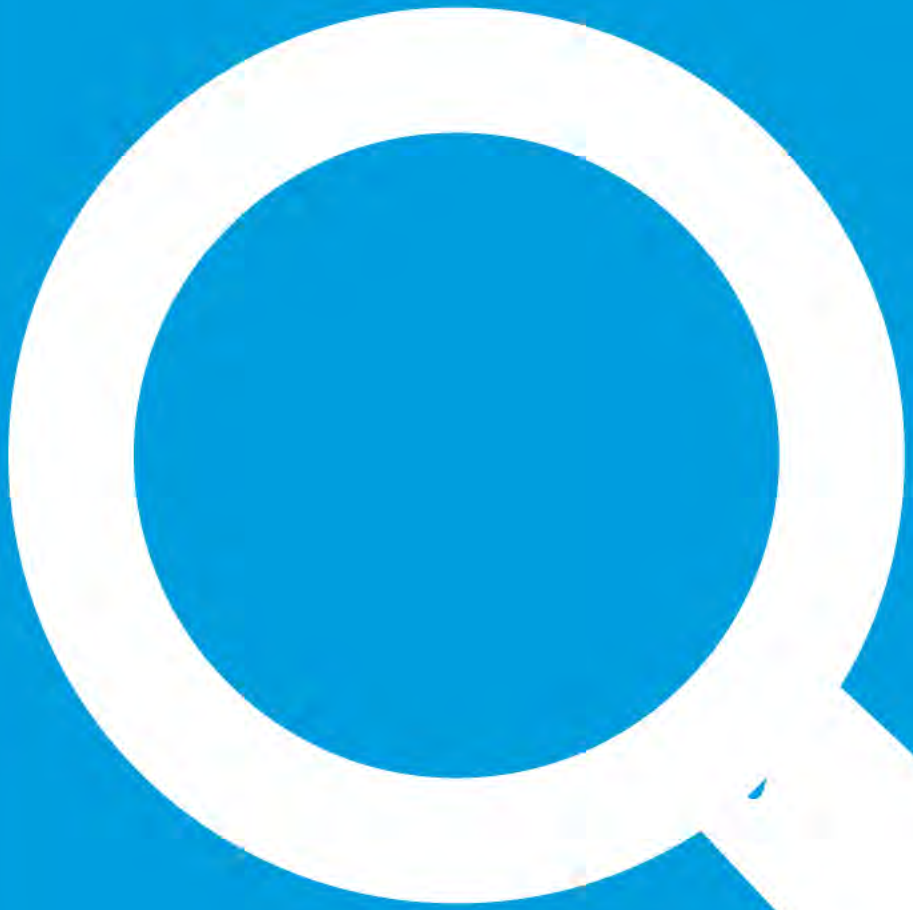

Figuur 13: Ontwikkeling subsidie NLVi.

Figuur 14: Ontwikkeling subsidie nationaal VP.

7. Toezicht en advies

Het ministerie van Defensie en andere partijen, zoals het Nederlands Veteraneninstituut (NLVi) en het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen (LZV), reflecteren voortdurend op de uitvoering van het veteranenbeleid. Deze reflectie op de ontwikkeling en uitvoering van het veteranenbeleid kan leiden tot nieuwe inzichten en tot aanpassing van bestaande activiteiten of implementatie van nieuwe activiteiten op het gebied van erkenning, waardering, ondersteuning en zorg voor veteranen, militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties.

Dit hoofdstuk gaat in op de constateringen van de toezichthouders en de reactie van Defensie daarop. De taken van de Inspecteur der Veteranen zijn vastgelegd in artikel 1 van het Veteranenbesluit. De bevoegdheden van de Vo zijn beschreven in artikel 11 van de Veteranenwet.

Nationaal Veteranen Platform

Het nationaal Veteranen Platform (nationaal VP) is een belangrijke adviseur ten aanzien van de ontwikkeling en uitvoering van het veteranenbeleid. Het nationaal VP adviseert Defensie over diverse veteranenonderwerpen, zoals de bijdrage van en de positieve beeldvorming over veteranen in de samenleving, de rol die veteranen kunnen spelen bij het weerbaar maken van de samenleving en de veteranenstatus. Tijdens de eindejaarsbijeenkomst van het nationaal VP in december 2025 is het nieuwe beleidsplan 2026 – 2030 'De lokale veteraan' gepresenteerd. Daarin ligt de nadruk op ondersteuning, erkenning en waardering vanuit de directe leefomgeving van de veteraan en op het belang en de meerwaarde van veteranen bij het ontwikkelen en borgen van een weerbare samenleving.

Reflectie op de uitvoering van het veteranenbeleid vindt ook plaats door de Inspecteur der Veteranen en de Veteranenombudsman (Vo). Zij beschrijven de resultaten hiervan in rapporten en een jaarverslag.

Inspecteur der Veteranen

De Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK), tevens Inspecteur der Veteranen, benoemt in zijn Jaarverslag 2025 het belang van erkenning, waardering en zorg voor veteranen en de verantwoordelijkheid hiervoor. Hierbij worden enkele onderwerpen uitgelicht die volgens de IGK belangrijk zijn voor het verder vormgeven van deze erkenning, waardering en zorg.

De IGK stelt dat het belangrijk is dat voorafgaand aan een inzet duidelijk is hoe die inzet wordt erkend en gewaardeerd. De Regeling Militaire Inzet (RMI), momenteel in ontwikkeling, moet meer duidelijkheid geven over de vergoedingen en voorwaarden die aan de verschillende militaire inzetvormen zijn gekoppeld. Ook vindt de IGK het belangrijk om het al dan niet ontlenen van de veteranenstatus aan een bepaalde inzet te verduidelijken, zodat de erkenning en waardering in lijn is met de uitgevoerde taken en activiteiten. Momenteel wordt, zoals bij de vetrekpunten in hoofdstuk 2 beschreven, gewerkt aan een nadere beschrijving van de begrippen uit de definitie van veteraan (zoals beschreven in artikel 1 van de Veteranen-wet). Dit moet leiden tot een actualisatie en aanpassing van het afwegingskader voor de veteranenstatus.

De IGK benoemt ook het belang om de uitvoering van Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS) te verbeteren. Binnen Defensie wordt op verschillende plaatsen gewerkt aan verbetering en versnelling van het proces, waarbij het voor de IGK belangrijk is dat Defensie in dit proces naast de veteraan staat en niet ertegenover. In de kamerbrief van 19 december 2025 (Kamerstuk 30139, nummer 291) is de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van de verbetermaatregelen die worden uitgevoerd om het RVS-proces te verbeteren. In hoofdstuk 4 Inspanningen en effecten is de huidige stand van zaken met betrekking tot de verbetermaatregelen beschreven.

De IGK hecht ook waarde aan de Herziening van het Voorzieningen- en Uitkeringenstelsel (HVUS), waarmee wordt gestreefd naar een betere ondersteuning van de veteraan bij re-integratie en participatie. Implementatie van de maatregelen die hieraan zijn gekoppeld moeten volgens de IGK hoge prioriteit hebben. De afgelopen maanden heeft Defensie de bevindingen uit eerdere evaluaties, adviezen en brieven over (elementen) van het stelsel geïnventariseerd, getoetst op actualiteit en aangevuld met aandachtspunten uit de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Deze knelpuntenanalyse zal als basis dienen om de ambitie om het voorzieningen- en uitkeringsstelsel te herzien te realiseren. Defensie wil dit nieuwe stelsel in gezamenlijkheid met de sociale partners en uitvoerders vormgeven.

Het voornemen is om de gesprekken met de sociale partners over deze herziening van het voorzieningen en uitkeringsstelsel rond deze zomer te starten. De stand van zaken ten aanzien van HVUS is ook in hoofdstuk 4 Inspanningen en effecten toegelicht.

Tot slot benadrukt de IGK in zijn jaarverslag de rol die veteranen kunnen hebben bij het versterken van de zelfredzaamheid en de maatschappelijke weerbaarheid. De kracht van veteranen en de rol die zij kunnen hebben wordt ook door het nationaal VP en door stichtingen zoals Onbekende Helden benadrukt en dit wordt door Defensie ondersteund.

Veteranenombudsman

De Nationale ombudsman heeft op grond van de Veteranenwet tevens de rol van ombudsman voor veteranen. De Veteranenombudsman behandelt klachten van veteranen over de overheid of een organisatie die namens de overheid taken uitvoert voor veteranen. Daarnaast kan de Veteranenombudsman op eigen initiatief een onderzoek uitvoeren naar de wijze waarop de Veteranenwet in de praktijk wordt toegepast. Het jaarverslag van de Nationale ombudsman, met daarin een verslag van werkzaamheden als Veteranenombudsman, is op 21 mei 2026 aan het ministerie van Defensie en de Tweede Kamer aangeboden.

In de Veteranennota 2024–2025 is vermeld dat de Veteranenombudsman twee rapporten heeft aangeboden, namelijk het rapport ‘Tijdig, transparant en toegewijd’ (11 februari 2025, rapportnummer 2025/001) en het rapport ‘Erken mijn zorgen’ (12 december 2024, rapportnummer 2024/118).

Het rapport ‘Tijdig, transparant en toegewijd’ is gericht op de Regeling Volledige Schadevergoeding (RVS) en betreft een vervolgonderzoek naar de afhandeling van letselschadeclaims van veteranen die door hun inzet lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen. Dit onderzoek is gelijktijdig uitgevoerd met een onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de procedures binnen de RVS. De conclusies en aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer en de Veteranenombudsman zijn door Defensie omarmd en Defensie heeft op 13 mei 2025 zes verbetermaatregelen aangekondigd (Kamerstuk 30139, nr. 282), die in hoofdstuk 4 Inspanningen en effecten zijn beschreven. Eerder in dit hoofdstuk is al aangegeven dat de Tweede Kamer middels een kamerbrief van 19 december 2025 is geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de verbetermaatregelen. Tevens zal de Tweede Kamer in het tweede kwartaal van 2026 worden geïnformeerd met een overzicht van de laatste stand van zaken ten aanzien van deze aanbevelingen.

‘Erken mijn zorgen’ is een rapport waarin de ondersteuning van relaties van veteranen uit dienst wordt beschreven. Daarnaast geeft het rapport aanbevelingen aan zowel het NLVi als Defensie over de wijze waarop deze ondersteuning kan worden verbeterd. Het NLVi heeft enkele aanbevelingen direct opgepakt, zoals de informatieverstrekking aan relaties door het aanpassen van de website van het NLVi. Andere aanbevelingen zijn in een werkgroep met daarin vertegenwoordigers van het NLVi, het LZV, Defensie en relaties van veteranen verder uitgewerkt. Dit heeft geleid tot verdere verbeteringen, zoals het ontwikkelen van een folder voor relaties, het meer betrekken van de relatie bij een huisbezoek door de zorgcoördinator of de maatschappelijk werker, het vergroten van de kennis bij zorgmedewerkers over de bijzondere zorgplicht en het zorgaanbod voor relaties, de uitbreiding van de thuisfrontdagen, de uitbreiding van het aantal programma’s en activiteiten en het instellen van regionale aandachtsfunctionarissen voor de relaties.

De aanbevelingen gericht aan Defensie hadden betrekking op het realiseren van de (financiële) randvoorwaarden, zodat het NLVi in staat wordt gesteld de aan hen gerichte aanbevelingen op te volgen, wat ondertussen is doorgevoerd in de subsidie. Dit is gebeurd middels de jaarlijkse subsidie van het NLVi heeft dit plaatsgevonden.

Naast de hierboven genoemde rapporten heeft de Veteranenombudsman enkele jaren geleden het rapport ‘Toegang tot veteranenzorg achter slot en grendel’ aangeboden. Dit heeft geleid tot een haalbaarheidsstudie van de Dienst Justitiële Instellingen (DJI) en Defensie, gericht op de mogelijkheden om veroordeelde veteranen uit dienst met inzet gerelateerde psychische problemen te detineren in het Militair Penitentiair Centrum (MPC) Stroe. Uit deze haalbaarheidsstudie is gebleken dat plaatsing onder bepaalde voorwaarden mogelijk is. Momenteel wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de bevindingen uit de haalbaarheidsstudie. In hoofdstuk 4 Inspanningen en effecten wordt de stand van zaken ten aanzien van MPC en het detineren van veteranen kort toegelicht.

Tot slot heeft de Veteranenombudsman het afgelopen jaar samen met de Kinderombudsman een onderzoek uitgevoerd naar de impact van militaire uitzendingen op het leven van kinderen van militairen en veteranen. Vanuit Defensie is meegewerkt aan dit onderzoek en wordt uitgezien naar de resultaten ervan.

Bond voor Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers

Zoals in hoodstuk 5 Samenwerkende partijen is beschreven bevindt de Bond voor Nederlandse Militaire Oorlogs- en dienstslachtoffers (BNMO) zich in een transitieproces. De BNMO vormt zich om tot een belangenbehartiger van alle militaire oorlogs- en dienstslachtoffers en hun relaties en adviseur van Defensie voor deze doelgroep.

Bijlagen

Bijlage 1 | Inzet kwalificerend voor veteranenstatus

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
01	Inzet tijdens de Tweede Wereldoorlog	WO-II	1940	1945
02	Inzet in voormalig Nederlands-Indië		1945	1950
03	Inzet in voormalig Nederlands Nieuw-Guinea		1945	1962
04	United Nations Special Committee on the Balkans	UNSCOB	1947	1951
05	Inzet tijdens de Korea-oorlog	UNC	1950	1955
06	United Nations Truce Supervision Organization (Midden-Oosten)	UNTSO	1956	Heden
07	First United Nations Emergency Force (Egypte)	UNEF-I	1956	1956
08	United Nations Observation Group in Lebanon	UNOGIL	1958	1958
09	United Nations Operation in the Congo	UNOC	1960	1963
10	United Nations Yemen Observation Mission	UNYOM	1963	1964
11	United Nations India-Pakistan Observation Mission	UNIPOM	1965	1966
12	(Nationaal) Beëindiging gijzelingsacties	De Punt Bovensmilde	1977	1977
13	United Nations Interim Force in Lebanon	UNIFIL	1979	1985

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
14	Multinational Force and Observers (Sinaï)	MFO	1982 2103	1995 2015
15	Mijnenruim Operation Rode Zee en Golf van Suez (Hr.Ms. Haarlem en Hr.Ms. Harlingen)		1984	1984
16	Oorlog tussen Irak en Iran (Eerste Golfoorlog) (WEU-Operations Octopus/Calendar II)		1987	1989
17	United Nations Transition Assistance Group (Namibië) Missies in Namibië	UNTAG	1989 1989	1990 1991
18	Tweede Golfoorlog (WEU-Operations Phalanx en Phalanx-Mike, noodhospitaal, Geleide Wapens en AWACS)		1990	1991
19	United Nations Special Commission (Irak)	UNSCOM	1991	1998
20	Operation Provide Comfort (Noord-Irak)	OPC	1991	1992
21	United Nations Angola Verification	UNAVEM	1991	1997
22	European Community Monitoring Mission/European Union Monitoring Mission	ECMM/EUMM	1991	2007

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
23	United Nations Advance Mission in Cambodia/United Nations Transitional Authority in Cambodia	UNAMIC/ UNTAC	1992	1993
24	United Nations Protection Force/ United Nations Peace Forces	UNPROFOR/ UNPF	1992	1995
25	Embargo op de Adriatische Zee en op de Donau (Maritime Monitor, Sharp Vigilance, Maritime Guard, Sharp Fence, Sharp Guard en WEU-Donau)		1992	1996
26	Cambodian Mine Action Centre	CMAC	1993	2000
27	Inzet luchtwapen boven Bosnië, Kroatië en Kosovo (Deny Flight, Decisive Endeavour, Deliberate Guard en Deliberate/Joint Forge, Disciplined Guard, Joint Guardian)		1993	2001
28	United Nations Observer Mission in South Africa	UNOMSA	1993	1993
29	United Nations Operation in Mozambique	UNOMOZ	1993	1995
30	United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda/United Nations Assistance Mission in Rwanda	UNOMUR/ UNAMIR	1993	1994
31	United Nations Mission in Haïti (Restore Democracy, Support Democracy en Uphold Democracy)	UNMIH	1993	1996
32	CVSE/OVSE in Moldavië	CVSE/OVSE	1993	2004

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
33	Operation Provide Care (Zaïre)		1994	1994
34	CVSE/OVSE in Georgië	CVSE/OVSE	1994	1996
35	West-Europese Unie in Mostar (Task Force Mostar)	WEU TFM	1994	1996
36	International Conference on Former Yugoslavia- mission	ICFY-mission	1994	1996
37	United Nations Disengagement Observer Force (Golan)	UNDOF	1995 2013	1997 Heden
38	Central Mine Action Training School (Angola)	CMATS	1995	1999
39	Implementation Force	IFOR	1995	1996
40	United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina (inclusief United Nations International Police Task Force, BH Mine Action Centre)	UNMIBH UNIPTF BHMAC	1996	2003
41	Multinational Interception Force (Perzische Golf)	MIF	1996	2000
42	United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium	UNTAES	1996	1997
43	CVSE/OVSE in Bosnia and Herzegovina, CVSE/OVSE in Kosovo	CVSE/OVSE	1996	1996
44	Stabilisation Force	SFOR	1996	2004

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
45	Multinational Advisory Police Element/European Commission Police Assistance in Albania	MAPE ECPA	1997	2002
46	OVSE in Albanië (inclusief evacuatieOperation Hr.Ms. Karel Doorman)		1997	2002
47	United Nations Peacekeeping Force in Cyprus	UNFICYP	1998	2001
48	Extraction Force (Macedonië)	EF	1998	1999
49	NAVO-verificatiemissie (Kosovo)		1999	1999
50	Albania Force: Operation Allied Harbour (Macedonië/Albanië)	AFOR: OAH	1999	1999
51	Operation Allied Force (Kosovo)	OAF	1999	1999
52	Kosovo Force	KFOR	1999 2025	Heden Heden
53	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo	UNMIK	1999	2000
54	United Nations Mission Ethiopia and Eritrea	UNMEE	2000	2003
55	Inzet in Macedonië (Essential Harvest, Amber Fox/Task Force Fox, OVSE Spillover Monitor Mission, Operation Concordia, Proxima)		2001	2006
56	Operation Enduring Freedom	OEF	2001	2021

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
57	Operation Active Endeavour	OAE	2001 2004	2004 2006
58	International Security Assistance Force in Afghanistan (inclusief NTM Kunduz + UNAMA)	ISAF	2002	2014
59	European Union Police Mission I en II (Bosnië)	EUPM	2003	2011
60	Operation Display Deterrence (Turkije)		2003	2003
61	Stabilisation Force Iraq	SFIR	2003	2006
62	United Nations Mission in Liberia	UNMIL	2003	2004
63	Coalition Maritime Assistance Training Team (Irak)	CMATT	2004	2011
64	NATO Training Implementation Mission/NATO Training Mission Iraq	NTMI	2004	2012
65	NATO Support to African Union	NS2AU	2004	Heden
66	United Nations Operation in Burundi United Nations Integrated Office in Burundi	ONUB BINUB/BNUB	2004 2007	2005 2008
67	Operation Golden Eagle (Ivoorkust) (evacuatie Abidjan)		2004	2004

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
68	United Nations Mission in Sudan (inclusief UNAMIS, AMIS, International Military Advisory Team in Soedan, UNADVM en UNAMID)	UNMIS UNAMIS AMIS IMAT UNADVM UNAMID	2004	2011
69	European Union Force (Bosnië) (inclusief Althea en NATO Headquarters Sarajevo)	EUFOR	2004 2022	Heden Heden
70	United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (inclusief EUFOR RDC, EUSEC RDC, EUPOL RDC en EUSEC FIN)	MONUC EUFOR RDC EUSEC RDC EUPOL RDC EUSEC FIN	2005	2012
71	European Union Aceh Monitor Mission	EUAMM	2005	2006
72	Kosovo Force 2 (inclusief ESDP Kosovo/EULEX Kosovo)	KFOR 2 ESDP Kosovo EULEX Kosovo	2005	2018
73	European Union Border Assistance Mission Rafah (Israël)	EUBAM Rafah	2006	2008
74	European Union Police Mission (Afghanistan)	EUPOL	2007	2017
75	Maritime Task Force United Nations Interim Force in Lebanon	MTF UNFIL	2006	2008

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
76	Security Sector Reform in Burundi	SSR Burundi	2004 2006 2007	2004 2006 2016
77	Security Sector Reform in Lebanon	SSR Lebanon	2008	2008
78	Maritieme Antipiraterij Operaties Somalië (inclusief Operation Atalanta, Operation Allied Protector, Operation Ocean Shield en Vessel Protection Detachments/VPD)		2008	Heden
79	European Union Force Tchad/RCA	EUFOR Tchad/ RCA	2008	2010
80	European Union Monitoring Mission Georgia	EUMM Georgia	2008	2010
81	United States Security Sector Coordinator	USSC/OSC Dayton	2010	Heden
82	United Nations Office on Drugs and Crime (Kenia)	UNODC	2010	2012
83	Inzet Ivoorkust		2010	2011
84	Operation Unified Protector (Libië)	OUP	2011	2011
85	United Nations Mission in South Sudan	UNMISS	2011	2020
86	African Contingency Operations Training and Assistance, o.a. Burundi, Burkina Faso, Uganda, Benin	ACOTA	2011	2021

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
87	Operation Anatolian Protector (Turkije)		2013	2015
88	Multinational Force and Observers (Egypte)	MFO	2013	2015
89	European Union Training Mission Somalia	EUTM-S	2013	2019
90	European Union Aviation Security Mission (Zuid Soedan)	EUAVSEC	2013	2014
91	European Union Training Mission Mali	EUTM Mali	2013	Heden
	Multidimensional Intregrated Stabilization Mission in Mali	MINUSMA	2013	Heden
	Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali Nationaal	MINUSMA Nationaal	2013	Heden
	EUCAP Sahel Mali	EUCAP	2013	Heden
92	Regional Anti-Piracy Prosecution & Intelligence Coordination Centre	RAPPICC	2013	2014
93	Combined Maritime Forces	CMF	2013	Heden
94	European Union Regional Maritime Capacity Building ten behoeve van de Hoorn van Afrika en het westelijk deel van de Indische Oceaan	EUCAP NESTOR	2014	Heden

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
95	European Union Force Central African Republic European Union Military Assistance Mission in Central African Republic	EUFOR RCA EUMAM RCA	2014 2014	2017 2017
96	Recovery MH 17 (Oekraïne)	MH17	2014 2014	2014 2021
97	Resolute Support (Afghanistan)	RS	2014	2022
98	1(NLD) ATF Middle East (Jordanië, Koeweit en Qatar)	1(NLD) ATF ME	2014	Heden
99	1(NLD) Capacity Building Mission in Iraq (Irak en Koeweit)	1(NLD)CBMI	2004	Heden
100	European Union Liaison and Planningscell Tunesia	EULPC Tunesia	2015	Heden
101	EU Naval Force Mediterranean Forward Headquarters	EUNAVFOR MED FHQ	2015	2023
102	Force Protection Middle East	1 (NLD) FPME	2016	Heden
103	Air Task Force Air to Air Refuelling Operation Inherent Resolve	1(NLD) ATFAAR-OIR*	2017	Heden
104	UN Mine Action Service Iraq	UNMAS IRQ	2017	2018
105	Operation Sea Guardian (Middellandse Zeegebied)	OSG	2018	2019
106	NATO Mission in Iraq	NMI*	2018	Heden
107	European-Led Mission Awareness Strait of Hormuz	EMASOH	2020	Heden

* Vanaf 2025 valt deze inzet onder de Brede Veiligheidsinzet Irak (BVI).

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
108	Global Peace Operations Initiative in West-Afrika	GPOI West-Afrika	2020	Heden
109	Multinationale Taakgroep TAKUBA	TF TAKUBA	2020	2022
110	The Partnership for Actions in Western Africa	PAWA	2020	Heden
111	Chirurgisch Team in Djibouti	IDR Djibouti	2022	Heden
112	Operation Prosperity Guardian	OPG	2024	2024
113	Oekraïne Forensische Opsporing	OEK FO	2022	Heden
114	Pacific Archer	Pacific Archer	2024	Heden
115	Kosovo Diplomatic Observer Mission in Kosovo	KDOM	1998	2000
116	United Nations Mission in Syria te Syrië	UMSMIS	2012	2015
117	Forward Support Element Mirage in het Midden-Oosten	FSE Mirage	2015	2024
118	European Union Capacity Building Mission in Niger	EUCAP Sahel Niger	2019	Heden
119	European Union Naval Force Aspides	EUNAVFOR Aspides	2024	Heden
120	UK Carrier Strike Group		2021 2021	2025
121	OTO activiteiten Libanon	OTO Libanon	2023	Heden
122	United Nations Command	UNC	2024	Heden

	Missie	Afkorting	Begin	Einde
123	Diverse geclassificeerde speciale Operations			Heden
124	Diverse geclassificeerde onderzeebootmissies		1989	Heden

Bijlage 2 | Meerjarige cijfers

Deze bijlage geeft inzicht in meerjarige cijfers van inspanningen, activiteiten en resultaten gerelateerd aan de uitvoering van de Veteranenwet en het veteranenbeleid, voor zover deze (meerjarig) kwantitatief inzichtelijk zijn. Het biedt geen volledig overzicht van alle inspanningen. In de tabellen staat nb voor niet beschikbaar en nvt voor niet van toepassing.

Erkenning en waardering

(Veteranenwet artikel 2, Veteranenbesluit hoofdstuk 1)

Decoraties	2025	2024	2023
Herinneringsmedaille Internationale Missies	3.771	3.250	2.030
Mobilisatie Oorlogskruis	121	81	96
Nieuw-Guinea Herinneringskruis	117	104	53
Ereteken voor Orde en Vrede	97	38	33
Gevechtsinsigne	30	18	7
Draaginsigne Gewonden	27	22	14
Militaire Willemsorde	0	0	0
Bronzen Leeuw	0	0	0
Bronzen Kruis	0	0	2
Vliegerkruis	0	0	2
Kruis van Verdienste	0	0	6
Tolkenpenning	5	1	7

Veteranendagen en activiteiten OPCO's	2025	2024	2023
Veteranendag CZSK: aantal deelnemers	2.700	3.000	3.000
Veteranendag Klu: aantal deelnemers	1.839	1.500	1.450
Veteranendag KMAR: aantal veteranen	650	500	nb
CLAS: diverse bijeenkomsten en activiteiten: aantal deelnemers	> 5.000	> 5.000	nb

Veteranentenue	2025	2024	2023
Aantal verstrekte veteranentenues	1.065	1.624	1.109

Nederlandse Veteranendag	2025	2024	2023
Aantal bezoekers (x 1.000)	90	90-95	90
Kijkcijfers uitzending NOS (x 1.000)	750	4.000	> 1.000
Kijkcijfers Ode aan onze veteranen, Omroep MAX (x 1.000)	1.100	1.400	1.000

Dienstverlening NLVi	2025	2024	2023
Aantal contacten Veteranenloket (NLVi) m.b.t. dienstverleningsvragen	26.268	25.564	27.299

Veteranenpas	2025	2024	2023
Aantal uitgegeven veteranenpassen	708	922	802
Percentage veteranen-pashouders van totaal aantal veteranen	84%	83%	83%

Checkpoint	2025	2024	2023
Aantal edities (in jaar)	6	8	8
Aantal gedrukte oplagen per editie	70.000	70.000	70.000

Educatieve programma's	2025	2024	2023
E-learning module Veteranen (Defensie): aantal deelnemers	75	nvt	nvt
Veteraan in de klas (NLVi): aantal bereikte leerlingen	58.200	54.201	35.922
Veteraan in de klas (NLVi): aantal ingezette gastsprekers	180	169	123
Schoolconcerten (NCVD): aantal voorstellingen uitgevoerd	32	10	10
Schoolconcerten (NCVD): aantal bereikte leerlingen	20.000	6.000-8.000	7.500

Terugkeerreizen DB III	2025	2024	2023
Aantal terugkeerreizen uitgevoerd (in jaar)	18	14	16
Aantal veteranen DB-III deelgenomen aan terugkeerreis	81	63	nb
Aantal relaties DB-III deelgenomen aan terugkeerreis	55	52	nb
Gemiddelde beoordeling/waardering	8,4	8,9	8,5
Totaal aantal uitgevoerde terugkeerreizen	53	35	nb
Totaal aantal veteranen DB-III dat heeft deelgenomen	267	186	nb
Totaal aantal relaties DB-III dat heeft deelgenomen	183	128	nb

Stimuleren regionale en lokale inspanningen	2025	2024	2023
Aantal gemeenten waarmee regelmatig contact is	>300	300	>200
Anjerperken in gemeenten	<200	<200	>200
Aantal anjerconcerten uitgevoerd	21	15	47

Woonvoorziening KTOMM Bronbeek	2025	2024	2023
Aantal bewoners	40	44	39

MOD-dagen	2025	2024	2023
Aantal deelnemers	784	754	1.050
Gemiddelde beoordeling/waardering	4,8 (uit 5)	8,9 (uit 10)	8,8 (uit 10)

Nationaal Veteranen Platform	2025	2024	2023
Aantal aangesloten organisaties	149	120	108

Vernoemingen op kunstwerken	2025	2024	2023
Aantal onthulde namen op kustwerken (viaducten/bruggen)	6	13	11
Totaal aantal vernoemde kunstwerken (viaducten/bruggen)	47	41	28

Zorg voor, tijdens, na uitzending[1]

(Veteranenwet artikel 3 en 4, Veteranenbesluit hoofdstuk 2 en 3)

Uitzendconferenties	2025	2024	2023
Aantal uitzendconferenties georganiseerd	22	17	nb
Aantal deelnemers	886	947	1.203

Moreelonderzoeken	2025	2024	2023
Respons voor missie/inzet	630	1.156	467
Responspercentage	82%	83%	84%
Respons tijdens missie/inzet	1.100	1.805	1.279
Responspercentage	86%	85%	74%

Terugkeergesprekken	2025	2024	2023
Aantal terugkeergesprekken gevoerd	1.666	1.310	1.634

Vragenlijst na missie of inzet[2]		2025	2024	2023
Respons militairen (vragenlijst volledig ingevuld)		1.143	854	1.120
Responspercentage		37%	36%	41%
Geen belindicatie		72%	71%	73%
Psychosociale klachten		16%	16%	16%
Behoefte aan gesprek		6%	7%	7%
Combinatie van beide		5%	4%	4%
Oordeel eigen gezondheid	goed/uitstekend	89%	87%	87%
	gaat wel	9%	10%	10%
	matig/slecht	2%	3%	2%
Respons relaties (vragenlijst volledig ingevuld)		1.325	1.028	1.190
Responspercentage		43%	42%	41%
Geen belindicatie		94%	94%	94%
Behoefte aan gesprek		5%	5%	5%
Belindicatie welzijn	militair	1,3%	0,3%	0,8%
	relatie	0,8%	0,4%	0,6%
	kind(eren)	0,4%	0,1%	0,4%
Missieperiode positief ervaren		94%	93%	93%

1 De hier vermelde inspanningen zijn niet alleen voor missies/inzet kwalificerend voor de veteranenstatus.

2 Gegevens op basis van de vragenlijst na missie en inzet. Betreft Q1 t/m Q3 2025, omdat vanaf oktober 2025 de vernieuwde vragenlijst in gebruik is genomen.

Bedrijfsmaatschappelijk werk	2025	2024	2023
Aantal cliënten/dossiers DBMW	6.975	6.185	nb
Aantal cliënten/dossiers VBMW IWD	97	nb	nb
Aantal cliënten/dossiers VBMW UWD	195	200	211
Gemiddelde looptijd casussen (in dagen)	172	nb	nb
Hulpverleningslijn DBMW gebeld	272	438	1.456

MGGZ	2025	2024	2023
Aantal cliënten in behandeling	2.003	2.150	2.058
Waarvan militairen IWD	1.898	2.021	1.914
Waarvan veteranen UWD	105	129	144
Gemiddelde wachttijd tussen aanmelding en afspraak (in weken)	17	17-20	16
Gemiddelde looptijd behandeling (in dagen)	322	306	322
Cliënttevredenheid (1-10)	8,8	8,7	8,7

Revalidatie (MRC)	2025	2024	2023
Aantal revalidanten	1.302	1.400	nb
Waarvan militair	77%	nb	nb

Re-integratie (DCR)	2025	2024	2023
Totaal in begeleiding bij DCR	1.545	1.592	1.320
Percentage veteranen	32%	32%	35%
Gemiddelde duur re-integratietraject spoor 1/2 (in maanden)	10	11	12
Percentage succesvolle uitstroom uit re-integratietraject	84%	82%	75%

Bijzondere zorgplicht

(Veteranenwet artikel 5–8, Veteranenbesluit hoofdstuk 4 en 5)

Veteranenloket (NLVi)	2025	2024	2023
Totaal aantal keer benaderd	32.589	34.009	30.074
Telefonisch	14.780	15.570	16.399
E-mail	17.228	17.864	13.669
Whatsapp	581	575	nvt
Aantal telefoontjes buiten kantoortijden	392	340	nvt
Aantal contacten m.b.t. zorgvragen	4.922	3.657	2.769
Telefonische bereikbaarheid < 1 minuut (norm 90%)	92%	96%	96%

Zorgcoördinatie (ZC NLVi)	2025	2024	2023
Contact met zorgcoördinator < 3 werkdagen (norm 90%)	86%	92%	98%
Doorlooptijd van initiële aanmelding tot zorgplan < 4 weken (norm 90%)	93%	96%	95%
Aantal personen dat een ZC toegewezen heeft gekregen (instroom)	1.009	987	947
Aantal zorgplannen door ZC gesloten	891	994	935
Aantal openstaande zorgplannen ZC (31-12)	2.487	2.368	2.395
Gemiddelde looptijd openstaande zorgplannen (in dagen)	1.127	1.243	1.226

Gespecialiseerd maatschappelijk werk (GMW NLVi)	2025	2024	2023
Aantal dossiers eerstelijn GMW (31-12)	1.691	1.509	1.402
Cliënttevredenheid	8,2	8,1	nb
NPS score	38	35	nb

Reach Out Ondersteuningsteam (ROOT NLVi)	2025	2024	2023
Aantal personen begeleid door ROOT	38	52	nb
Gemiddelde looptijd van de begeleiding (in dagen)	180	nb	nb

Nuldelijns Ondersteuning Systeem (NOS NLVi)	2025	2024	2023
Aantal veteranen-ondersteuners aangesloten bij NOS	155	159	nb
Aantal (geregistreerde) gesprekken met veteranenondersteuners	241	> 308	nb

Tijdelijke opvang	2025	2024	2023
Sparrenheuvel (aantal veteranen verbleven)	22	15	nvt
Gemiddeld aantal verblijvende veteranen	8-9	8-9	nvt
Gemiddelde verblijfsduur (in maanden)	6	6	nvt
Tijdelijke opvang Bronbeek (aantal verblijven)	3	7	6
Gemiddelde verblijfsduur (in dagen)	11	14	nb

Assistentiehonden	2025	2024	2023
Aantal honden	26	12	nb
Aantal trainingen	6	nb	nb

LZV	2025	2024	2023
Aantal dossiers tweedelijn LZV (31-12)	770	760	901
Aantal veteranen aangemeld (instroom)	553	546	nb
Uitstroom	413	675	nb
Waarvan afgeronde behandeling	397	nb	nb
Percentage uitstroom met afgeronde behandeling	96%	nb	nb
Cliënttevredenheid	8,2	8,2	nb
NPS score	36	39	nb

Inkomensvoorziening	2025	2024	2023
Aantal toekenningen	7	8	4
Aantal afwijzingen	0	0	0
Gemiddelde doorlooptijd van de aanvragen (in dagen)	4,43	11,38	9,25
Totaal toegekend bedrag (x 1000)	€ 476	€ 415	€ 459

Bijzondere Invaliditeits Verhoging (BIV)	2025	2024	2023
Totaal aantal BIV	2.088	1.985	1.886

NFE/RVS	2025	2024	2023
Totaal toegekend bedrag (x 1000)	85.834	127.600	113.628

Bijzonder nabestaandenpensioen	2025	2024	2023
Aantal toekenningen	121	119	125
Gemiddelde doorlooptijd (in dagen)	77,17	40,69	39,57
Totaal toegekend bedrag (x 1000)	€ 25.644	€ 30.464	€ 25.440

Ereschuldregeling	2025	2024	2023
Aantal toekenningen/betalingen	1	1	0
Bedrag exclusief heffing	€ 25.000	13.750	0
Totaal toegekend bedrag (x 1000)	€ 25.644	€ 30.464	€ 25.440

Sociale zorg, voorzieningen, vergoedingen	2025	2024	2023
Aantal toegekende voorzieningen	1.710	1.846	2.030
Aantal toegekende verstrekkingen	1.464	2.095	1.910
Aantal vergoedingen medische reiskosten	1.510	2.402	2.333
Aantal vergoedingen eigen risico	858	1.194	1.194
Totaal toegekend bedrag (x 1000)	€ 11.630	€ 12.744	€ 12.128

Uitvoeringskosten ABP/APG/BRD	2025	2024	2023
Uitvoeringskosten (x 1000)	€ 14.030	€ 13.394	€ 13.394

Onderzoek

(Veteranenwet artikel 10)

Onderzoeksubsidie	2025	2024	2023
EC MGGZ	500.000	500.000	500.000
Meerjarig wetenschappelijk onderzoek (onderdeel subsidie NLVi)	500.000	500.000	500.000
R&D LZV (onderdeel subsidie NLVi)	150.000	150.000	150.000

Wetenschappelijke Advies Commissie (WAC)	2025	2024	2023
Aantal ingediende meerjaren-voorstellen	3	4	4
Aantal gehonoreerde meerjaren-voorstellen	2	2	2
Aantal ingediende R&D-voorstellen	2	2	8
Aantal gehonoreerde R&D-voorstellen	2	2	3

Bijlage 3 | Lopend onderzoek

Meerjarig wetenschappelijk onderzoek

(Jaarlijks 500.000 euro onderzoeksubsidie via het Nederlands Veteraneninstituut; de Wetenschappelijke Advies Commissie adviseert)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Duurzaam Beter: Optimalisering van kwaliteit van zorg van veteranen met uitzendgerelateerde klachten zonder behandelherstel. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum*	Dit onderzoek richt zich op het verkrijgen van inzicht in het uitblijven van herstel. De leefwereld, levenstevredenheid op diverse gebieden en het doorlopen zorgtraject van veteranen wordt onderzocht. Het perspectief van de veteraan staat hierin centraal. Er wordt gezocht naar een invulling van zorg die aansluit bij de context en behoeften van veteranen en hun thuisfront met onvoldoende herstel, waarbij de nadruk ligt op het verhogen van de kwaliteit van leven.	2018	2025
PROgnostiek in de Behandel Evaluatie van het Landelijk zorgsysteem voor veteranen (PROBEL). *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum*	Om een optimale behandelinterventie uit te voeren voor veteranen met PTSS is het belangrijk goed inzicht te krijgen in die factoren die bijdragen aan een succesvolle behandeluitkomst. In dit onderzoek wordt getoetst in hoeverre de behandeluitkomst voorspeld kan worden. Uitkomsten kunnen bijdragen aan gerichtere behandeling, een toegevoegde waarde hebben voor een behandelstrategie op maat en een beter behandelresultaat.	2018	2025
Back with a mission. Reconsidering return trips from a relational perspective. *Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)*	Op basis van de terugkeerreizen voor Dutchbat III veteranen naar Srebrenica wordt de betekenis en waarde die terugkeerreizen kunnen hebben onderzocht. Zowel het potentieel als de beperkingen van deze reizen worden geanalyseerd, waarin de ontmoetingen tussen veteranen, thuisfront en de lokale Bosnische bevolking centraal staan.	2021	2025

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Resourcegroepen in de veteranenzorg: een optimale benutting van de triade veteraan, naastbetrokkenen en behandelaren? *Psychotraumacentrum Zuid Nederland*	De resourcegroepenmethodiek sluit aan bij doelstellingen rond herstelgerichte zorg en empowerment in de Nederlandse GGZ. De aanpak leidt tot meer empowerment, meer persoonlijk herstel, beter functioneren en betere kwaliteit van leven van cliënten met een ernstige psychische aandoening. Dit onderzoek richt zich op de toepassing van en ervaringen met resourcegroepen binnen de veteranenzorg.	2021	2026
NEVA: Neuromodulatie bij Exposuretherapie voor Veteranen (NEVA). *UMC Utrecht*	Evidence-based PTSS-exposurebehandelingen zijn geënt op het uitdoven van stressreacties op trauma-gerelateerde stimuli, door veranderingen teweeg te brengen in trauma-gerelateerde geheugensporen. Hoe goed deze veranderingen in geheugensporen worden opgeslagen bepaalt PTSS-behandelsucces. Onderzocht wordt hoe geheugenprocessen kunnen worden verbeterd, zodat wordt bijgedragen aan het herstel van veteranen met PTSS.	2022	2026
Haalbaarheidsstudie naar psilocybine-ondersteunde psychotherapie voor veteranen met een behandelresistente posttraumatische stressstoornis. *LUMC*	Een groep veteranen heeft minder baat bij evidence-based behandelingen en blijft langdurig kampen met psychische gevolgen van hun uitzending. Uit eerdere studies zijn er aanwijzingen dat de inzet van psilocybine tijdens psychotherapie effectief kan zijn in de behandeling van PTSS-klachten. In dit onderzoek wordt het effect van psilocybine bij de behandeling van veteranen met therapieresistente PTSS onderzocht.	2022	2028
Sociaal kapitaal van veteranen en hun thuisfront, een analyse van de wederkerige relaties over tijd. *Psychotraumacentrum Zuid Nederland*	Een belangrijke hulpbron in de context van gezondheid en kwaliteit van leven is sociaal kapitaal. De wederkerige relatie tussen sociaal kapitaal en welzijn van veteranen en thuisfront wordt longitudinaal onderzocht. De kennis kan bijdragen aan interventies in relatie tot de sociale omgeving.	2022	2028

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Psychotrauma: een PTSS prevalentiestudie bij veteranen. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum; Divisie Personeel & Organisatie Defensie, afdeling Trends, Onderzoek en Statistiek; Amsterdam UMC*	Dit onderzoek richt zich op het verkrijgen van actuele en representatieve prevalentieschattingen van PTSS bij Nederlandse veteranen, evenals inzicht in risicofactoren, zorggebruik, zorgbarrières en -behoeften. Speciale aandacht gaat uit naar sekseverschillen, gezien de ondervertegenwoordiging van vrouwelijke veteranen in eerdere studies. De resultaten zullen helpen gerichte (vroege en preventieve) interventies te ontwikkelen en de zorgcapaciteit voor PTSS te optimaliseren.	2024	2026
Van nachtmerrie naar nachtrust: Versterking van nachtmerrie-behandeling met multi-sensorische virtual reality. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum, ARQ Centrum'45; Amsterdam UMC; GGZ inGeest; MGGZ; SENSIKS*	Nachtmerries komen veelvuldig voor bij militairen en veteranen met PTSS en zorgen voor een hoge ziektelast voor patiënten en hun naasten. Tijdens de gangbare behandeling voor nachtmerries, 'imagery rehearsal therapie' (IRT), krijgt de terugkerende nachtmerrie een nieuw, beter einde, wat vervolgens herhaaldelijk wordt ingebeeld waardoor de nieuwe droom de oude nachtmerrie 'overschrijft' in het geheugen. Recent wordt steeds vaker virtual reality (VR) toegevoegd aan bestaande behandelingen om het behandeleffect vergroten. Deze studie richt zich op het ontwikkelen van een nieuw multi-sensorisch virtual reality (MVR-IRT) protocol en het testen van de effectiviteit, met de verwachting dat het aantal nachtmerries en de intensiteit van de nachtmerries bij veteranen met PTSS zal afnemen.	2024	2027
Duurzaam het heft in eigen handen. Terugvalpreventie met hybride dialectische gedragstherapie (DGT) voor veteranen. *Amsterdam UMC; VUmc; Dialexis; Universiteit van Leiden; Vincent van Gogh instituut*	Dit onderzoek richt zich op terugvalpreventie door een ambulant, hybride DGT-programma van 6 maanden toe te voegen aan het VIBU-programma voor veteranen met klinisch relevante restklachten en/of een hoog risico op terugval. De interventie, die eigen regie stimuleert en in lijn is met de huidige zorgstandaarden, wordt getoetst op effectiviteit. Met dit onderzoek zetten we in op duurzame verbetering van gezondheid van veteranen.	2024	2029

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
HUMIL: Militaire humor als existentiële betekenisgeving, kameraadschap en psychologische coping. *Research Center for Military Management Studies van de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW, NLDA) en Radboud Universiteit*	Een onderzoek naar militaire humor en helpende en schadelijke aspecten. Enerzijds, hoe kan humor dienen als coping-mechanisme, voor sociale cohesie en als manier van betekenisgeving. Anderzijds, hoe kan militaire humor zorgen voor vermijding van emotie, normvervaging, en (zelf)isolatie of uitsluiting.	2025	2029
Back in Care: Tracing the Path of PTSD Relapse in Veteran Care. *Psychotraumacentrum Zuid Nederland, Reinier van Arkel; Sinaï Centrum; GGZ Drenthe, Traumacentrum; ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum; Radboud Universiteit*	Veteranen die specialistische behandeling hebben ontvangen voor uitzendgerelateerde psychische problematiek melden zich relatief vaak opnieuw aan voor zorg. Ondanks de hoge klinische relevantie bestaat er nog nauwelijks systematisch onderzoek naar de processen en mechanismen achter heraanmelding. Dit project beoogt deze kennislacune te vullen door te onderzoeken welke individuele, relationele, organisatorische en maatschappelijke factoren bijdragen aan heraanmelding. En hoe zorg en nazorg effectiever kunnen worden ingericht om terugval te voorkomen.	2026	2030
HECHT: Herstel door Effectieve Contextuele Hulp na Trauma — een mixed-method studie naar voorkeuren en effectiviteit van systeembehandeling voor getraumatiseerde geüniformeerden en hun gezin. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum; GGZ Drenthe, Traumacentrum; Psychotraumacentrum Zuid Nederland, Reinier van Arkel; Universiteit Utrecht; Radboud Universiteit*	PTSS raakt niet alleen het individu, maar zet ook de partnerrelatie en het gezinsfunctioneren onder druk. Dit project onderzoekt twee systeemgerichte behandelvormen: CBCT en MFT. Doel is te bepalen welke gezinnen kiezen voor welke behandeling en hoe effectief deze behandelingen zijn. Het project draagt bij aan kennis over gepersonaliseerde traumazorg en sluit aan bij de oproep van de Veteranenombudsman voor meer systeemgerichte zorg.	2026	2030

Kortdurend praktijkgericht, Research & Development (R&D) onderzoek

(Jaarlijks 150.000 euro onderzoeksubsidie via het NLVi; de Wetenschappelijke Advies Commissie adviseert)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Door mijn eigen bril: een haalbaarheids-studie naar het toevoegen van Virtual Reality EMDR op reguliere trauma-gerichte behandeling bij veteranen met een posttraumatische stressstoornis. *GGZ Drenthe*	De toepassing van Virtual Reality en hoog-intensief behandelen zijn relatief nieuwe vormen van behandeling die veelbelovend lijken te zijn. Daarnaast blijkt dat thuisinterventies, zoals eHealth effectief zijn in de behandeling van PTSS. In dit onderzoek wordt de haalbaarheid van een VR-EMDR interventie onderzocht die thuis, naast de reguliere EMDR-behandeling, wordt uitgevoerd.	2021	2026
Uitzendgerelateerde ervaringen en het thuisfront. Een kwantitatieve beschouwing van problemen en behoeften bij Dutchbat III thuisfront. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum*	Onderzocht wordt of en hoe uitzendgerelateerde ervaringen en problemen van de veteraan doorwerken op het thuisfront. De inzichten in of en hoe uitzendgerelateerde ervaringen doorwerken in de sociale kringen rond de veteraan, kan bijdragen aan een betere ondersteuning van zowel thuisfront als veteraan.	2022	2026
Giftige onrust: Een evaluatie van het krijgsmachtbeleid bij veteranen die kampen met gezondheidsklachten waarvan de relatie met beroeps-gerelateerde blootstelling aan giftige stoffen onzeker is. Casus burnpits. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum*	Dit onderzoek richt zich op het beleid en de ervaringen bij gezondheidsklachten van veteranen waarbij de relatie met beroepsgerelateerde blootstelling aan giftige stoffen onzeker is. Het richt zich op burnpits en betreft een kwalitatief onderzoek bij veteranen en nationale en internationale beleidsuitvoerders.	2024	2026

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Taboes: de invloed van het onbespreekbare op het welzijn van de veteraan. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum; Faculteit Militaire Wetenschappen, Nederlandse Defensie Academie*	In een militaire loopbaan kunnen moreel beladen situaties ontstaan die als taboe worden beschouwd en vaak moeilijk bespreekbaar zijn, voor militairen zelf, het thuisfront, zorgprofessionals, binnen de defensieorganisatie en de maatschappij. Dit onderzoek verkent de invloed van taboe-ervaringen op zorg, ondersteuning en erkenning, waarbij aandacht wordt besteed aan hoe deze ervaringen het welzijn van hulpzoekende veteranen en van belangrijke anderen beïnvloeden. Inzichten kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van effectieve strategieën voor ondersteuning en zorg voor veteranen.	2025	2027
Een betere nachtrust: klinische handleiding voor slaapproblemen bij posttraumatische-stressstoornis. *Amsterdam UMC; ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum; GGZ inGeest; Rijksuniversiteit Groningen; GGZ Drenthe*	Slaapproblemen vormen een belangrijke factor bij posttraumatische-stressstoornis (PTSS) bij militairen en veteranen. Het doel van dit project is het inventariseren van de huidige stand van zaken rondom de psychologische en farmacologische behandeling van slaapproblemen bij militairen en veteranen met PTSS in de klinische praktijk. En het schrijven en implementeren van een wetenschappelijk afgeleide klinische handleiding voor de behandeling van slaapproblemen bij PTSS. Dit kan bijdragen aan betere behandeling van slaapproblemen bij militairen en veteranen met PTSS, waardoor PTSS klachten kunnen afnemen en kwaliteit van leven voor patiënten en hun naasten kan verbeteren.	2025	2027
Het Veteranenlexicon in de praktijk: evaluatie en doorontwikkeling van contextkennis in de zorg. *ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum*	In 2025 is het Veteranenlexicon gelanceerd, een handreiking voor zorgprofessionals. In dit implementatieonderzoek wordt het gebruik van het Veteranenlexicon geëvalueerd en wordt verkend op welke manier deze doorontwikkeld kan worden. De focus ligt hierbij op het aanbieden van online contextkennis over veteranen (e-learning). Hiermee draagt het onderzoek bij aan beter begrip en passende zorg voor veteranen in zowel de gespecialiseerde als de reguliere zorg.	2026	2027
Praten over Trauma en Herstel: Een kwalitatieve kijk op ouder-kind trauma-communicatie in veteranengezinnen. *Psychotraumacentrum Zuid Nederland, Reinier van Arkel; Radboud University*	Ouders ervaren negatieve veranderingen in ouderschap ten gevolge van hun trauma. Dit kan het gezinsfunctioneren aantasten en het welzijn van kinderen, en staan herstel van trauma in de weg. Het bespreken van ingrijpende gebeurtenissen en de gevolgen speelt een belangrijke rol in de omgang met deze problemen. Inzicht in traumacommunicatie onder veteranenouders is echter beperkt en richtlijnen voor professionele ondersteuning ontbreken. Dit project richt zich op ouder-kind traumacommunicatie onder veteranenouders met PTSS in de GGZ.	2026	2027

Onderzoek Expertisecentrum Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ)

(Jaarlijks 500.000 euro onderzoeksubsidie)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Effectiviteit van cannabidiol voor de behandeling van slaapklachten bij militairen en veteranen (BOOSTCAMP). *I.s.m. UMC Utrecht*	Deze studie onderzoekt de effectiviteit van het toedienen van cannabidiol voor de behandeling van slaap- en angstklachten. Dit onderzoek is in 2022 van start gegaan en vindt plaats in samenwerking met het UMC Utrecht. Momenteel zijn 76 van de 82 deelnemers geïncludeerd.	2022	2026
Effectiviteit van hersenstimulatie voor de behandeling van angstklachten bij militairen en veteranen (BEATS). *I.s.m. UMC Utrecht*	Doel van deze studie is om te onderzoeken of hersenstimulatie met een milde-niet-invasieve techniek een positief effect heeft op geheugen, hersenactiviteit, en PTSS-behandelsucces. Deze studie is in 2024 opgezet en vindt plaats in samenwerking met het UMC Utrecht. Inmiddels zijn 23 van de 56 deelnemers geïncludeerd.	2024	2027
Stigmatisering van psychische klachten als barrière voor duurzame inzetbaarheid. *I.s.m. DGO en Universiteit Tilburg*	In samenwerking met de Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) en de Universiteit Tilburg wordt een promotieonderzoek uitgevoerd naar het nut van interventies om het stigma rond psychische en/of verslavingsklachten bij militairen te verminderen.	2026	2030
Prospectie in stressgerelateerd militair onderzoek (PRISMO). *I.s.m. UMC Utrecht*	PRISMO is een langlopend cohortonderzoek bij een groep van ca. 1.000 militairen naar gezondheidsklachten na hun uitzending naar Afghanistan (ISAF). In 2023 is onderzoek gestart naar voorspellers voor depressieve klachten van militairen en veteranen na uitzending.		Langlopend

Onderzoek Expertisecentrum NLVi

(Onderdeel van de subsidiebeschikking aan het NLVi)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Project moral injury in context.	Zie Faculteit Militaire Wetenschappen.	2019	2026
Gevechtservaringen.	Onderzoek naar gevechtservaringen van Nederlandse veteranen (1940-heden), hoe veteranen terugkijken op die ervaringen en hoe deze hun leven hebben beïnvloed.	2022	2026
Levenslooponderzoek IMPACT.	Onderzoek naar de impact van militaire ervaringen op het verdere leven van de veteranen en met name op hun gezondheid en welzijn, waarbij 1.000 post-actieve veteranen in twaalf jaar tijd vijf maal een uitgebreide vragenlijst invullen.	2022	Langlopend
Terugkeerreizen Dutchbat III.	Onderzoek naar de verwachtingen en effecten van een terugkeerreis.	2023	Enkele jaren
Reservisten.	Kwalitatief onderzoek dat tot doel heeft gezondheid en welzijn van reservisten te meten, met bijzonder aandacht voor de meerwaarde van transities tussen krijgsmacht en burgersamenleving.	2025	2026
Onderzoek Herstel & Ondersteuning.	Het NLVi heeft een nieuw hersteltraject ontwikkeld. Onderzoek genereert kennis waarmee het veranderproces (implementatie) wordt ondersteund.	2025	2026
VEKTOR.	VEKTOR (VEteranen KetenTevredenheidsOnderzoek & Rapportage) wordt eenmaal in de twee jaar uitgezet onder veteranen die begeleiding of behandeling ontvangen via het LZV. VEKTOR meet de tevredenheid, ervaringen en uitkomsten van de veteraan met ketenzorg.	2025	2026

Onderzoek Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) van de Nederlandse Defensie Academie (NLDA)

(Intern Defensie)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Project moral injury in context. *Radboud Universiteit Nijmegen, Research Center for Military Management Studies van de FMW/NLDA, Politieacademie, NLVi, ARQ Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld*	NWO NWA-project bestaande uit 4 deelprojecten variërend in looptijd, gericht op de contextuele dimensies van morele verwonding onder militairen en politiepersoneel. 1) Onderzoek naar organisatorische omstandigheden in relatie tot morele verwonding onder politiemensen en militairen. 2) Onderzoek gericht op de relatie tussen moral injury en technologische innovaties. 3) Onderzoek naar de rol van (ervaringen van) erkenning en rechtvaardigheid in relatie tot de krijgsmacht, politiek en samenleving. 4) De ontwikkeling van ethiek- en contextgerichte interventies.	2019	2026
Facing Srebrenica en de toekomst van de visuele herinnering als participatieve archiefpraktijk. *Universiteit van Amsterdam (UvA), Research Center for Military Management Studies van de FMW/NLDA, Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH), Srebrenica Memorial Center (Potočari), NLVi, CLARIAH, Universiteit Twente*	NWO-onderzoeksprogramma dat zich richt op het ondersteunen van Dutchbat-veteranen bij het proces van betekenisgeving aan oorlogsherinneringen, en bijdraagt aan een meer inclusieve herdenkingscultuur van de Srebrenica genocide. In samenwerking met veteranen worden privéfoto's van Dutchbat verzameld, geconserveerd, geanalyseerd en toegankelijk gemaakt. Het onderzoek richt zich op hoe deze foto's en de dialoog met overlevenden kunnen bijdragen aan de verwerking van de uitzendervaringen van veteranen. Er wordt samengewerkt met de terugkeerreizen georganiseerd door NLVi.	2023	2027
HUMIL	Zie meerjarig wetenschappelijk onderzoek.	2025	2029

Onderzoek afdeling Trends Onderzoek en Statistiek (TOS)

(Intern Defensie)

Titel en uitvoerder(s)	Inhoud	Start	Beoogde afronding
Moreelonderzoek.	Voor en tijdens de missie wordt het moreelonderzoek bij eenheden afgenomen. De motivatie (bestaande uit moreel en stress) en de factoren die hierop van invloed zijn (hulpbronnen, belastende factoren, missie-omstandigheden en leiderschap) worden inzichtelijk gemaakt. De resultaten worden vertrouwelijk gerapporteerd en besproken met de commandant van de eenheid. Daarnaast worden periodieke overzichtsrapportages opgesteld.		Doorlopend
Vragenlijst na missie of inzet.	Zes maanden na terugkomst van uitzending ontvangen militairen en hun thuisfront de vragenlijst na missie of inzet. Bij een indicatie van klachten neemt een bedrijfsmaatschappelijk werker contact op met de militair en/of het thuisfront. Daarnaast worden geanonimiseerde gegevens gebruikt om de effecten van uitzending inzichtelijk te maken.		Doorlopend
Draagvlakmonitor.	Doorlopend onderzoek naar het draagvlak en imago van Defensie onder het Nederlandse publiek.		Doorlopend
Publieksmonitor veteranen en de Nederlandse Veteranendag. *I.s.m. het NLVi en extern onderzoeksbureau*	Onderzoek naar de kennis en houding van Nederlanders ten aanzien van Nederlandse deelname aan internationale missies en inzet, veteranen in het algemeen en de Nederlandse Veteranendag.		Periodiek
Longitudinaal onderzoek MOEDIG.	Longitudinaal onderzoek naar de impact van militaire ervaringen op welzijn van militairen in werkelijke dienst. (Afgestemd met het IMPACT onderzoek van het NLVi dat zich richt op veteranen uit dienst).	2024 (pilot) 2026 (meting 1)	Jaarlijks vanaf 2026

Bijlage 4 | Lijst van afkortingen

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
APG	Algemene Pensioen Groep
AR	Algemene Rekenkamer
BIU	Bureau Individuele Uitzendingen
BMB	Bureau Medische Beoordeling
BMW	Bedrijfs Maaatschappelijk Werk
BNMO	Bond van Nederlandse Militaire Oorlogs- en Dienstslachtoffers
BRD	Bijzondere Regelingen Defensie
CEAG	Coördinatiecentrum Expertise Arbeidsomstandigheden en Gezondheid
CMH	Centraal Militair Hospitaal
DBMW	Dienst Bedrijfsmaatschappelijk Werk
DCE	Dienstencentrum Employability
DCPZ	Dienstencentrum Personele Zorg
DCR	Dienstencentrum Re-integratie
DGO	Defensie Gezondheidszorg Organisatie
DGV	Diensten Geestelijke Verzorging
DIG	Draaginsigne Gewonden
DJI	Dienst Justitiële Instellingen
DOT	Defensie Organisatie Thuisfront
DPOD	Divisie Personeel & Organisatie Defensie
EGB	Eerstelijns Gezondheidszorg Bedrijf
FMW	Faculteit Militaire Wetenschappen
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GMW	Gespecialiseerd Maatschappelijk Werk(er)
HDP	Hoofddirectie Personeel
HVUS	Herziening Voorzieningen- en Uitkeringsstelsel
IDEM	Individuele Deelnemers Expeditionaire Missies
IGK	Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht
KNIL	Koninklijk Nederlands-Indisch Leger KTOMM
KPPR	Krant voor Personeel en Rechtsbijstand | Stichting KPPR
KTOMM	Koninklijk Tehuis voor Oud-militairen en Museum Bronbeek
LZV	Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen
MGGZ	Militair Geestelijke Gezondheidszorg
MIP	Militair Invaliditeit Pensioen
MOD	Militair Oorlogs- en Dienstslachtoffer
MOEDIG	Meerjarig Onderzoek naar de Ervaringen van Defensiemedewerkers na missie/ Inzet en hun welzijn, zorgbehoefte en Gezondheid
MPC	Militair Penitentiair Centrum
MRC	Militair Revalidatie Centrum

NCVD	Nationaal Comité Veteranendag
NKT	Stichting Nationaal Katholiek Thuisfront
NLDA	Nederlandse Defensie Academie
NLVi	Stichting Nederlands Veteraneninstituut
NOS	Nuldelijns Ondersteunings Systeem
NPS	Net Promotor Scale
NVP	Nationaal Veteranenplatform
OPCO	Operationeel Commando
OVA	Stichting Ondersteuning Veteranenactiviteiten
PTSS	Posttraumatisch Stress Syndroom
RMI	Regeling Militaire Inzet
RRD	Regeling Reüniefaciliteiten Defensie
RVS	Regeling Volledige Schadevergoeding
R&D	Research & Development
TOS	Trends, Onderzoek & Statistiek
UNIFIL	United Nations Interim Force In Lebanon
UMC	Universitair Medisch Centrum
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VBMW	Veteranen Bedrijfsmaatschappelijk Werk(er)
VCD	Vaste Commissie voor Defensie
VEVA	Veiligheid & Vakmanschap (MBO-opleiding)
VFonds	Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg
VIBU	Veteranen Intensieve Behandelunit
VMI	Vragenlijst na Missie of Inzet
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vo	Veteranenombudsman
VOC	koepel van samenwerkende veteranenontmoetingscentra
VST	Veteranen Search Team
WAC	Wetenschappelijke Adviescommissie
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wvp	Wet verbetering poortwachter
WW	Werkloosheidswet
ZW	Ziektewet